

2014 m. kovo 28 d., penktadienis

Nr. 12 (1073) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

Brangūs skaitytojai,

Kviečiame tapti kultūros rėmėjais!
Jūsų skiriami 2 proc. pajamų mokesčio
mums yra didelė parama.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512,
nurodykite VŠĮ „7 meno dienos“ įmonės kodą
302725178.

Reikalingą formą galima užpildyti interne, Mokesčių
inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt (nuorodoje „Formos“ įrašykite
FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniais metais mus palaikiusiems.

5

„Lietuviai ir muzika Sibire“

6

Dano Aleksos „Norvegiška utopija“

7

Pokalbis su menininke Aurelija Maknyte

„Dallaso klubas“

9

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

D. MATVEJEVO NUOTR.

Didysis sprogimas teatre

Tarptautinis ekipažas pakvietė į „Kosmosą+“

Helmutas Šabasevičius

Apie naujausią Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklį „Kosmosas+“ turėtų ką pasakyti daugelis – teatro, muzikos, dailės kritikai, šiuolaikinės vizualinės kultūros tyrinėtojai, edukologai, mokslininkai. Vaikams nuo devynerių metų skirtas spektaklis netelpa į iprastų teatro žanrų ribas, vengdamas tradicinię scenoje iprasto pasakojimo, dramaturginio konflikto, personažų ir charakterių.

„Kosmosas+“ – metus trukusių intensyvių ir sistemingų tyrimų rezultatas, vaizdo instaliacijų ir animacijų paroda, gyvos muzikos koncertas ir mokslinė bei kultūrinė astronomijos refleksija tuo pat metu. Atsakinėjant kruopštų darbą liudija ilgas spektaklio bendradarbių ir kūrėjų sąrašas, kurio pradžioje – šios naujos visatos *spiritus movens* – menininė Kirsten Dehlholm, vadovaujanti vaizdų, garsų, performansų ir insta-

liacijų laboratorijai *Hotel Pro Forma*. Kaip ir daugeliis šios grupės kūrinių, „Kosmosas+“ – kolektyvinės kūrybos rezultatas, kurio konцепciją Dehlholm sukūrė su Anne Mette Fisker Langkjer, Jesperu Grimstrumu ir Magnusu Pindu Bjerre.

Su danų menininkės Kirsten Dehlholm kūryba teko susipažinti dar 1996-aisiais, dalyvaujant Koppenhagoje vykusiam tarptautiniame simpoziume „Teatras ir tekstas“, kuriame išryškėjo dabar jau bendriniu terminu tapusio postdraminio teatro kontūrai. Ypatingu vizualumu pasižymintys Dehlholm kūriniai domino racionalia, aiškia vaizdinės medžiagos organizavimo logika, netikėtų sugretinimų paradoksais, intelektualinės kūrybos gaivališkumu, sudarančiu išsiilgtą atsvarą vis dar dramblio kaulo bokšte užsisklendusiam jausmus „nudavinėjančiam“ teatrui.

Plačiau su Dehlholm kūryba teko susidurti 1997 m. rengiant Da-

nijos kultūrai skirtą „Krantų“ žurnalą numerį – nekilo abejonių, kad *Hotel Pro Forma* fenomeną būtina pristatyti Lietuvos kultūrai. Vis dėlto tikroji pažintis ir su menininke, ir su jos kūrybiniais principais įvyko tik prieš porą metų, kai tarptautinių ambicijų menininkės akiratyje atsirado Lietuvos kaimynės Latvija, Lenkija, o netrukus – ir Lietuva. 2013 m. spalį Didžiajame teatre Poznanėje įvyko Richardo Wagnerio operos „Parsifalis“ premjera; su 2011 m. Rygoje pastatytu Dehlholm spektaklio „Karo suma“ vaizdo įrašu Lietuvos nacionaliniame dramos teatre buvo galima susipažinti likus keiliems mėnesiams iki „Kosmosas+“ premjeros; kelių recenzijų Lietuvoje sulaukė Richardo Wagnerio operos „Rienci“ pastatymas Rygos nacionalinėje operoje, pradėjės Rygos – 2014 metų Europos kultūros sostinės renginių parada.

NUKELTA | 3 PSL.

Stebuklo link

Teatro dienai atėjus

Milda Brukštutė

„Gerai būtų Teatro dienos proga parašyti ką nors linksmesnio. Nevalia burbėti ar, kas šiaip visai sveika, tylėti tokiai ypatingą teatralams dieną.“ Įsiurbusi šios minties gana ilgą laiką stengiausi pažerti bent kiek tokiam reikaliu tinkamų pokštų. Ir šiaip, ir taip bandžiau pasitelkti savo humorą jausmą, bet jis taip ir ne pasirodė – galbūt nutuokdamas, kad reikės dirbtį, o gal (pats niekad negali žinoti) jo ir išvis néra.

Supratusi, kad su pokštais nieko nebus, tikėjaus atsispirti nuo Kirs- ten Dehlholm režiuoto spektaklio „Kosmosas+“, nes jis – viena pas- kutinių, o ir nemažai žadanti šiuo metu pasirodžių premjerų. Po šio reginio, kadangi jau buvau nuspren- dusi neburbėti, pamaniu, kad vis dėlto geriau paeškosiu šventišku idėjų ore, tikėdamasi, kad anuo rei- kalui pasirūpins kokie nors kosmo- so arba vaikų teisių gynėjai. Šiaip

ar taip, teatru jį vargiai galima pa- vadinti, bet, turint omencyje padrikų faktų pasimetimą tarp labai ryškių, nors mažai ką bendra su sakomu tekstu turinčiu vaizdo projekciją, ir žodis „paskaita“ būtų ne itin tinkamas. Jeigu kosmose, kaip reginio metu sakoma, tiek daug tuščios erdvės, kodėl jos čia nė lopinėlio nebuvo? Ir ar reikalingi scenoje vai- kai, jeigu jiems, nesuteikiant jokios laisvės, leidžiama tik pirmūniškai kartoti atmintinai išskaltą tekstą?

Aišku, subjurusia nuotaika iš oro nieko šviesaus nepaimsi, tad neiš- vengiau ir to abstraktaus, bet su ypa- tingosios dienos kaltininku susijusio pykčio: ir ko jis taip, lyg koks nevykči- lis (o kam tas „lyg“?!), gačina pats sau šventę? Juk visiems būtų maloniu aplaisti kokį neginčiamą šedevrą, nei šiaip, dėl kalendoriaus užgaidų, šelti. Galiausiai, nors ir nenorom, teko su savo nesėkmė susitaikiyi – teatras tiek džiugina, tiek liūdina kada tik pan- rėjės, kad ir kaip besistengtam (ypač

jei nesi režisierius), to nesuvaldysi. Reikia pripažinti, yra kuo pasi- džiaugti – juk tokie dalykai kaip, tar- kim, teatrui būdingas užsispypimas byloja apie tame glūdinčios gyvybės tikrumą. Štai, pavyzdžiu, paskelbė Kultūros ministerija šiuos metus Te- atro metais, o naudos jokios – nei to teatro padaugėjo, nei jo kokybė pa- gerėjo – negana to, užuot padėkoje už tokį scenos meno pagerbimą, kai kurie nedėkingieji dar ir išišeitė dėl to sugebėjo.

Bandymų suvaldyti teatrapastu, tačiau vos tik pavyksta pastatyti ko- kią nors užtvanką, visas jo žavesys akimirksniu išsvadėja, tuomet jau ir pati užtvanka nebetenkia prasmės. Teatras, matyt, dėl savo trumpalaikiškumo turi išproti kartkartėmis desperatiškai susireikšminti, taip vis iš naujo paaugliškai nusipertyda- mas bet kokius jam skirtus aiškinimų. Atpažvelgiant į tai, kad teatras pagrindą sudaro krūva nenuspėjamo charakterio žmonių, iš vienas ki-

tai tai pikta šnairuojančių, tai vėl draugiškai žvelgiančių, čia gal ir nėra nieko keisto. Dėl tos pačios prie- žasties, norint apie teatrą kalbėti kiek šventiškiau, patartina nutylėti ir didžiąją dalį teatralams iškylančių klausimų – neturint aškaus tikslų, širšiu lizdo geriau ir nejudinti.

Liūdnasis, bet kartu ir išskirtinu- mą suteikiantis minėtas teatro trumpalaikiškumas yra ir didžiulio poreikio kuo greičiau būti pastebė- tam ir įvertintam sukėlėjas. Taigi galiausiai šioje šventėje visas dėmesys nevalingai nukreipiamas į „Auksinių scenos kryžių“ ceremoniją (ar bent jau taip priklauso galvoti teatrų kritikams, nes kaip tik čia – kai skirtomi apdovanojimai – ir jų dar- bas įgauna kiek apčiuopiamesnę vertę). Ir vis dėlto, net ir šią dieną, kai ateina teisėtas metas iš širdies susireikšminti ir atsigrežti patiemis į save, verta prisiminti ir teatro žiūrovus. Gal desperatiškai juos skai- čiuoti pradedu todėl, kad Teatro

dienai sutampa su įsibėgėjančiu „Ki- no pavasariu“, kurio mastui, tenka pripažinti, nė iš tolo negalėtu pri- lygti nė vienas Lietuvoje vykstantis teatro festivalis. Na, bet žiūriu ja- me rodomą Aleksejaus Germano filmą „Dvidešimt dienų be karo“, o ten – teatras. Jam, sako, netruksta lankytojų, nesgi nicko gero nevyksta tačiau žmonių namuose, o štai spek- taklyje, priesingai, bent kuriam laikui jie gali pabėgti nuo karo. Be to, nesenai teatre „Lélė“ žiūrint „Tik- taktiką“ eilinį kartą galėjau išsitinkti ir tuo, kad teatras labai reikalinas vaikams. Taigi jি nuolat lanko tie, kuriems reikia stebuklo.

Gerbiant ištikimą teatro žiūrovą ir atsižvelgiant į tai, kad stebuklas, kurio jis laukia, yra neatsiejamas nuo paslapties ir fantazijos, norisi palinkėti drasos, pasitikėjimo ir polėkio kūrėjams, kad teatras neimtų prieštarauti savo prigimčiai ir ne- taptų gatavu, žiūrovo fantaziją blo- kuojančių žaislų parduotuve.

Bandymas sušokti klasiką

„Altorių šešėly“ Klaipėdos valstybiniame muzikiniame teatre

Akvilė Eglinskaitė

Tautinės tapatybės paieška sceno- se galėtų būti svarbi ir prasminga, bet ne kiekvienas kūrėjas geba aktuali- zuoti klasikinį literatūros kūrinių. Di- daktinės XX a. pradžios lietuvių rašy- tojų gaidos ar etnografinio-agrarinio sociumo temos šiandieniniuose kon- tekstuose ataidi nuspalvintos keista romantiška, nostalgija, su nemažu iro- nijos prieskoniu – atgal į kaimą, prie žagrės. Bandau prisiminti šio sezono premjeras, dedikuotas Vaižgan- tui – „Dėdes ir dėdienės“ Vilniaus mažajame, „Nebyl“ Šiaulių dramos teatre bei Kazio Binkio „Atžalyna“ Nacionaliniame dramos teatre. Pui- ki edukacinė priemonė (tai svar- biausias burtažodis kalbant apie nū- dienos teatro ir kultūros paskirtį), iliustruojanti mokyklų privalamos li- teratūros sąrašus. Už šią misiją lite- ratūros kūrinių interpretacijų kūrė- jams reikėtų padėkoti, juos sveikinti prie teatro kasų išsirikiavusių klasii- su literatūros mokytojomis vardu.

Literatūros inscenizacijų draute bene labiausiai intrigavo Klaipėdos valstybiniu muzikinio teatro pasirinkimai „sušokti“ legendinę Liudo Vasario savianaližės ir dvasiinių bei emocinių pažinimų dramą pagal Vinco Mykolaičio-Putino romaną „Altorių šešėly“. Spektaklio libretą kūrė Birutė Mar, o pirmoji premje- ra parodyta 2014 m. kovo 20 dieną. Klaipėdos muzikinio teatro reper- tuaru dominuoju vodevilio tipo siužetams bei pramoginiu miuziklo žanrui, naujojo spektaklio anonsas žadino smalsumą – premjera žadė- jo naujos kokybės ir temų paieškas.

Abejonių kėlė klausimas, ar įma-

noma 700 puslapiai prozos tekstu iš- rašytą išpažintį apie dualistinius žmogiškuosius išgyvenimus ir kūry- binius prieštaravimus adaptuoti ir koncentruotai perteikti 2 valandų trukmės emocionalia judesio eks- presija – šokiui. Kitas aspektas at- skleidė kūrybinės komandos drąsa ir ryžtą: V. Mykolaitis-Putinas yra griežtais pasiakės prieš bet kokį su- manymą ekranizuoti, inscenizuoti ar iliustruoti savo autobiografinį kūrinių. Pasak I. Kostkevičiūtės, „rašytojas ne kartą yra pabrėžęs, kad „Altorių še- šėly“ esmę sudaręs ne veiksminis, siu- žetinis pradas, bet lyrinis, refleksinis kūriniu poddirvis, be kurio sunykstų vi- tas romano prasmingumas. Dėl to autorius buvo griežtais nusistatęs prieš bet kokius šio kūriniu variantus ar scenoje, ar kino filme, galin- cius pažeisti, nuskurdinti jo poetinio mąstymo dimensijas.“ (Romanos Brogiénės parengti komentariu „Dėl „Altorių šešėly“ ekranizavimo, ins- cenzavimo ir iliustravimo“. Vincas Mykolaitis-Putinas, *Raštai*. IV to- mas. Vilnius, 1992, p. 756.)

Klaipėdos muzikinio teatro bale- to trupės kūrybinius ieškojimus stebiu nuo 2009 m. šoko miniatiūrų spektaklio „Prarastos sielos“, kuri, kartu su trupe ieškodama individualių „atradimų ir praradimų“, pagal kompozitorų Onutės Narbutaitės, Algirdo Martiniacio, Giedriaus Puskunigio, Linos Lapelytės muzi- ką ir Sigito Gedos „Teisingo žodžio maldos“ išrašą kūrė choreografė Ra- sa Alksnytė. Tai buvo pirmas šokė- jų bandymas analizuojant kuriančio žmogaus savybes – egoizmą, savi- graužą, nusivylimą, drovumą, melan- choliją, depresiją – perteikti plonytę

ribą tarp genialaus talento ir pam- šimo. Įdomus buvo pats kūrybinis metodas – iš Belgijos atvykusi cho- reografė rengė atviras repeticijas bei diskusijas su žiurovais ir intensyviai skatinėjo šokę kūrybiškumo paieš- kas. Deja, Klaipėdos publiką nepa- mėgo spektaklio ir šis sulaukė tra- dicinio projektinių pastatymų likimo – po kelių premjerinių pasi- rodymu buvo nurašytas į archyvą.

Kūrėjo linija labai svarbi ir Liu- do Vasario paveikslui. Pirmasis gy- venimo aplinkybių ir ateities perspek- tyvų analizės klausimas, neapleidęs vienatvės valandomis, – tai dvasiško pašaukimo ir žmogiškų jausmų ne- suderinamumas. Iš jo išplaukia ant- rasis – „kunigavimo“ ir „poetavimo“ prieštarata: „Kaip kunigas aš ne po- etas, o kaip poetas aš ne kunigas.“ Autoriui šis ilgą laiką neįsprendžia- mas klausimas – viso romano esmė.

Režisierius Ramūno Kaubrio iš- artikuliotas idėjinis kodas – dvily- pumo labirintai – sutampa su V. My- kolaičio-Putino romano „Altorių šešėly“ dramaturgine linija, tačiau choreografinėje inscenizacijoje to išvysti netenka. Putiniško simbolizmo ir lyrinio „podirvio“ pritrūko ir režisūrai, ir scenografijai, ir kostiumams ar pačiam šokiui. Vizualia bei muzikine kakofonija, kartais gana primityvia kūno ir gestų kalba siekia- ma atpasakoti siužeto peripetijas, tačiau vengiamai gilesnių poetinių ar psichologinių ieškojimų, dvasingu- mo refleksijų ar netikėtų režisūrinių sprendimų. Tai apsunkina atlikėjų užduotį plastine raiška perteikti prieštarangą žmogaus prigimtį, o pa- sibaigus spektakliui lieka primity- vaus ir suvulgarinto atpasakojimo,

Scena iš spektaklio

NUOTRAUKA IŠ KLAIPĖDOS MUZIKINIO TEATRO ARCHYVO

savotiškai iškastruoto romano nuo- trupų išpūdis.

Žmogiškus meilės išgyvenimus ir tragiką baigti intensyviai perteikia Aušros Krasauskaitės kuriamas per- sonažas (Liucė). Aurelijus Lissauskas nuoširdžiai transliuoja Liudo Vasario tragizmą tik tuomet, kai atsivė- rus uždangai apšviečiamas liaunas pusnuogio žmogaus siluetas. Vėliau pagrindinio personažo atlikėjas ne- besusidoroja su savo užduotimi ir koncentruojasi į fiziškai atliekamus choreografinius salto ir brėžinius. Bene labiausiai atlikėjui truko pramo- ginio žanro patirtis ir nevalingas išprotis komiškomis mimikomis de- monstruoti personažo reakcijas ar išgyvenimus. Neįauživilkus su- taną ir primityviai vaizduojant baž- ytines apeigas (mišiu aukojimas, santuokos sakramentas, išpažinčių klausymas) galima aprépti dvasinio pašaukimo ir jų graužiančių abeo- nių spektrą? Tai pabrėžia kūrybi- nės komandos išprotį naudotis kli- šiniais įvaizdžiais bei personažų kūrimo metodais.

Šokėjams sutanas keičiant į kai- mo bendruomenės ar Kauno grie- tinėlės kostiumus ir masinėse sce-

nose daugėjant moteriškos lyties at- stovų, bendra spektaklio atmosfera ir choreografinė kompozicija ne- daug tesiskiria nuo anksčiau regėtų koncertinių programų ir baletinių siučių, tokų kaip „Skinsiu raudoną rožę“ pagal A. Raudonikio dainas ar „Čaplino ir Dolskio kortą“.

Belieka grižti prie programėlėje (nežinia kodėl) akcentuojamų žodžių, kad *Tolerancija*, galimybė rink- tis turėtų būti kiekvieno žmogaus teisė ir pareiga. Tad, neieškodama nuodėmių ir pasinaudodama tole- rancijos teikiama pasirinkimo lais- ve, lieku su savo asmeniniu požiū- riu į V. Mykolaičio-Putino poezią ir prozą, o šoko spektaklio pabaig- goje solidariai stojuosi aplodis- mentams: kad nežieščiau publikos ir galčiau matyti ant scenos nusi- lenkiančius artistus.

Išrišimą, taip pat išrašytą progra- mėlę, spėjo duoti pats V. Myko- laitis-Putinas: „Geriau, štai Jums mano kūrinių pluoštelis. Jeigu Jums įdomu, tarkite apie mane iš mano eilių. Aš manau, kad taip pat suklysite. Tačiau už savo spėjimus Jūs patys ir atsakote.“ (Kaunas, 1920 m. spalio 3 d.)

Didysis sprogimas teatre

ATKELTA IŠ 1 PSL.

„Kosmoso+“ scenarijus – mokslinių faktų ir trumpų, kasdienių vietoje nutinkančių reiškinį rinkinys, kurį modeliuojant kartu su režisieri ir jos kolegomis Laura Mortensen, Mortenu Søndergaardu, Anne Mette Fisker Langkjer, Tomu Lagermandu Lundme dalyvavo ir lietuvis Mindaugas Nastaravičius.

Spektaklio visuomeninis, kultūrinis, mokslinis kontekstas – ypač palyankus, ir tai akivaizdu spektaklio reikšminėje ir vaizdinėje struktūroje. Labiausiai imponuoja aiški, partitūrą primenant spektaklio ritmika, kurioje atidžiai išdėstoma faktografinė informacija, vizualinė ir akustinė medžiaga. Visata spektaklyje sukurta iš žemų elementų, sumodeliuota iš paprastais veiksmais išgautų formų ir motyvų, atgaivinta šiuolaikinėmis vaizdo atkūrimo ir dauginimo technologijomis.

„Kosmoso+“ naratyvas remiasi trumpomis istorijomis ir teiginiomis, kuriais siekiama išgauti tolygiai aktuvių kosminio gyvenimo pulsą, vizualizuojant svarbiausius visatos reiškinius, skatinat juos įsišamoniinti per protagonistą – Tomo 7 (Jurgis Benys) sakomus tekstus. Tieki jo, tiek kitų spektaklio veikėjų – Inžinerių (Elzė Gudavičiūtė ir Paulius

Tamolė), Fizikių (Jolanta Dapkūnaitė ir Rasa Rapalytė), Astronocho (Vytutas Rumšas), Matematiko (Remigijus Bučius), Filosofų (Vaiva Mainelytė ir Ramutė Rimeikis) – tariami žodžiai įmoningai apsaugoti nuo vaidybos: svarbiausia – raiškiai ir aiškiai pertieiti faktinę informaciją, kuri žiūrovo įmonėje atsako sulaukia kartu su vizualiniais ir akustiniaisiais akompanimentais. Aktorių judėjimo trajektorijos spektaklyje – griežtai apibrėžtos, choreografiškos, gestai – sąlygiški, tačiau šis schemiškumas galiausiai sururia erdvę intelektualinei gyvybei, apsaugo nuo imitacinių teatriskumo.

Ypač reikšminga spektaklio dalis – pasitelkus naujas vaizdo atkūrimo technologijas surūpintas paralelinis kosmoso vaizdas, nusidriekiantis per visą Lietuvos nacionalinio dramos teatro Didžiosios salės erdvę, kartais „lipantis“ iš scenos, apgaubiantis žiūrovus, panardinant juos virtualioje artėjančioje ir tolstančioje vaizdinių visatoje. Vaizdo projekcijų autoriai Magnusas Pindas Bjerre ir Birkas Marcusas Hansenė kartu su šviesų dailininku Jesperu Kongshaugu surado fantastiškų analogijų pertiekti svar-

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

biausiemis visatos kūnams ir reiškiniams – gravitacijai, žvaigždėms, planetoms ir galaktikoms, kiekvie-ną charakterizuodami atpažįsta-mais, tačiau išradinguu stebinan-ciais motyvais.

Vaizdinė spektaklio pavidał kartu su režisieri ir šviesų dailininku taip pat kūrė Mar Vicens Fuster, Maxime'as Robillard'as ir Anne Mette Fisker Langkjer, kuri taip pat

yrą ir kostiumų raštų dailininkę, o pačius kostiumus suprojektavo Sandra Straukaitę.

Akustinį kosmosą sukūrė ir sce-nejo gyvai atlieka žinomi jauni mu-zikai Ernestas Kaušylas ir Michai-las Skalskis. Jų muzika – aktyvus, paveiklus spektaklio segmentas, jungiantis spektaklį į savarankišką kūrybinio nuotyko visatą.

Dar pusmečiu likus iki spektak-

lio premjeros kultūros istorikė Ago-ta Stašytė „Krantų“ žurnalui pasiūlė straipsnį „Astronomija humanitaro akimis“, kuris išspausdintas pirmame 2014 m. žurnalo numerijoje. Pa-lankiai susiklosčius aplinkybėms, straipsnį buvo galima iliustruoti spektaklio repeticijų nuotraukomis, o autorės žvilgsnį į žvaigždes papildo premjerinės refleksijos apie nau-ją Lietuvos teatro reiškinį.

Šaižus niekas ir sprogstanti supernova

Agota Stašytė

Kovo 21 d. Lietuvos nacionaliniam dramos teatre atsivėrė kosminė erdvė: „Didysis sprogimas šeimai – spektaklis apie Visatos stebuklus“. Režisierė Kirsten Dehlholm kartu su savo komanda naktinį dangų išraše žiedais uždaroje patalpoje. Ausi kutenant garso bangoms, švytinčios „Kosmoso+“ žvaigždės, planetos, asteroidai ir niekas akinte akino. Didžiulė pasaka, pilna kvan-tinių fluktuacijų ir iškreipto erdvė-laikio, pasekta kaip paskaita su gau-sybe vaizdų ir faktų *Hotel Pro Forma* planetariume.

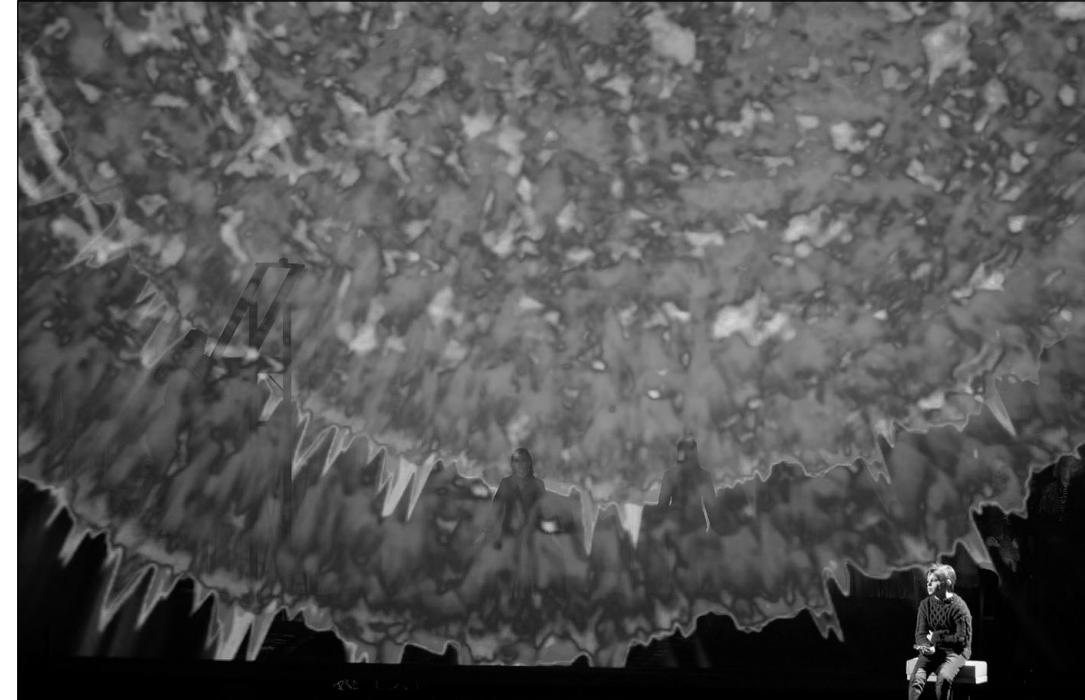
Už visos šių vaizdų galybės slė-pesi mokslininkai, filosofai, vaikai ir inžinieriai. „Ir vėl. Tu atėjai manęs aplankyt i ir visata pasidalino į dvi dalis. I vieną, kur atėjai manęs aplankyt, ir kitą, kur neatėjai“ (Ménulio mergaitė) – scenoje, padalintoje į dvi erdves, visata skilo į artimą ir svetimą. Artimoje berniukas, mergaitė bei du inžinieriai smalsiai tyriėjo pasau-lius, svetimoje rimti suaugusieji translavo informaciją ir su nuosta-ba žvelgė į nepažįstamą aplinką.

Dėl spalvų, šviesų ir muzikos stip-rumo jaučiausi tarsi kino salėje. Galbūt iš tiesų žvilgsnis į kosmosą

turėtų žibinti akis? Kaip įmanoma suprasti dangaus kūnų mastą, supernovos sprogimą ar pulsaro suki-nį? Sausas racionalumas, susidūręs su begalybe, kosminiais masteliais ir nematomais reiškiniais, netenka visų savo galų, išgelbsti tik vaizduo-tė. Spektaklio instaliacijos, muzika, ištirpstanti spalvose, priverčia pa-justi nesuvokiamybę. Penki, o gal net šeši pojūčiai taip sudirginami, kad proto balsas laikinai prityla.

Ispūdingų instaliacijų šešėlyje mokslininkai ir filosofai tiesiog iš-nykdavo. Jupiterio fone, tamsiosios materijos apsuptyje žmonių mintys ir atradimai praskrisdavo banguo-jančia erdvė kaip nematomos kos-moso dulkes: „Mes visi padaryti iš kosminiu dulkiu“ (Filosofai). Netikėtās bendrumo jausmas, vienio iš-gyvenimas: „Koks čia gyvūnėlis? O kad žinočiau, kur jis keliauja. Gal jis atrado, kad gyvena apvalioje pla-netoje, kuri skrije visata trijų šim-tų kilometrų per sekundę greičiu, ir kad mes visi esame iš tos pačios žir-nių sriubos?“ (Tomas 7).

Žmogus néra vienas beribėje erdvėje – jis žvaigždžių vaikas, ma-terijos dalis, virpantys kvantai. To-mas 7, trylikametis berniukas, atrad-eš visa ko bendrumą, be baimių

žérė skaičius, kūrė planus, ieškojo kontaktu su dvieju nuobodžiaujan-ciais inžinieriais. Visi truputį atski-ri, truputį nesusikalbantys. Ant ko-pėčių parimiės astronomas, manijos apsėstas matematikas, gašdinančios fizikės ir virš žemės pakibę abejin-gi filosofai skrodė publiką informa-

ciją. Mažytė mokslininkų parodija, puikiai atspindinti paprasto žmogaus santykį su nepaprasta ir keista aca-demikų bendruomene. Kartkartėmis išnyranti Ménulio mergaitė, Tomo 7 bičiulė, užbaigė sudėtingą, bet kar-tu žaismingą teatrinę dėlionę.

Kaip skruzdėlytės žmogaus mei-

lės siužetus stebime kosmoso dramą, kurioje sprogsta ir vėsta žvaigždės, gimsta planetos ir milžiniškos galak-tikos. „Kosmosas+“ – tai iš matematiškos atkovotas gabaliukas visatos, iš-trinantis visas ribas. Juk „jeigu kažkas gali atsisarsi iš nieko, vadinas, viskas įmanoma“, – sako Tomas 7.

Ištikimoji scenos partnerė

Pianistės koncertmeisterės Larisos Lobkovos jubilieju pažymint

Vytautė Markeliūnienė

Nesenai šio savaitraščio puslapiuose atgijo smuikininko Raimundo Katiliaus atminimas – kovo 16-ąjį koncertu paminėtas Maestro gimtadienis. Besibaigiantis kovas atverčia ir dar vieną atrimties puslapį, taip pat susijusį su šio smuikininko kūrybiniu gyvenimu. Kovo 27 d. – pianistės Larisos Lobkovos, ilgamečės R. Katiliaus koncertmeisterės, jubilieju, jai sukanka 90 metų. L. Lobkova tebegyvena Maskvoje, savo kūrybinę veiklą yra dokumentavusi trimis knygomis (išleistos 2009, 2010 ir 2013), o jas perskaicius aišku vie na – jos pianinė patirtį reikšmingai brandino maždaug dešimtmecio darbas Maskvos konservatorijos prof. Igorio Bezrodnio smuiko klasėje bei bemaž 25 metus trukusi R. Katiliaus scenos partnerės veikla. Be to, ne vieną koncertinę ir konkursinę programą L. Lobkova vėliau parengė su kita I. Bezrodnio studente – smuikininkė Ingrida Armonaitė.

Muzikės kelia L. Lobkova pradėjo Maskvos Centrinėje muzikos mokykloje. Vėliau studijavo Maskvos P. Čaikovskio konservatorijoje, prof. Samuilo Feinbergo – kompozitoriaus ir pianisto, puikaus Johanno Sebastiano Bacho kūrinių interpretuotojo, daugybės transkripcijų, ka-

Raimundas Katilius ir
Larisa Lobkova

dencijų autorius, klasėje. 1955 m. prasidėjo jos, kaip koncertmeisterės, veikla Maskvos konservatorijoje – iš pradžiu ivairių pučiamųjų instrumentų, arfos klasėse, ilgainiui pianistė įsigyvėnė smuiko pedagogų klasėse. Ką toks darbas reiškė pianistei? Ne tik kasdienių užsiėmimų rutiną, bet ir sudėtingą, kelių turų tarptautinių konkursų programų ruošą, atrankos perklausas. Kitai tariant, vis naujas programas, nuolatinį scenos jaudulį, įtampą, ilgas repeticijų valandas be jokių laiko reglamentų. Tačiau ir grįžtamajį rezultatą – didžiulį džiaugsmą, kai smuikininkas pelnydavo laureato vardą. Tokiu bū-

du L. Lobkova ištisies buvo laiminga, nes jos, kaip koncertmeisterės, biografijoje rados net 16 tarptautinių konkursų, kuriuose jos lydimi smuikininkai laimėdavo aukštąs premijas. Tarp jų – Jeano Sibelius (Helsinki), Long-Thibaud (Paryžius), Niccolo Paganini (Genuoje), Henryko Wieniawskio (Poznańe), Vaclav Humlo (Zagrebe). Pastarajame Pirmąjį premiją pelnė Ingrida Armonaitė, o su R. Katiliumi sėkminges pagradyta J. Sibelius (1970 m., VII premija) bei Monrealio tarptautiniame smuikininkų konkurse (1972 m., VIII premija).

Kaip sakytu, svarbiausias Lobkova veiklos etapas – ketvirtis amžiaus muzikuojant su Katiliumi. Štai kaip jie susitiko pirmą kartą (prisimena pianistė): „Iškėliau sau tikslą – akompanuoju tik smuikininkams. Tai buvo mano svajonė... Ir štai pasirodė Raimundas. Staiga skambina Igoris Bezrodnas, sako: „Ruoškite S. Prokofjevo II Koncertą, pas iš Lietuvos, iš Vilniaus konservatorijos, atvažiuoja labai talentingas vaikinas, jis mokysis mano klasėje. Paruoškite šį Koncertą, pagrosite man, o kitą dieną jo klausys komisija.“ Atėjo Raimundas, susipažinome ir iš karto pradėjome groti. Iš pradžių Koncertą atlikome Igoriu. O kitą dieną – komisijai, ir Raimundą pri-

ėmė į I kursą, į Igorio klasę. Po daugelio metų man Raimundas pasakė: „Kai mes su tavimi tąsyk grojome, iškart nusprendžiau, kad dirbsiu tik su šita pianiste.“ Išsyk rados kontraktas. O aš, kai su juo repetavome, akimirksniu pagalvoju: štai su šiuo smuikininku reikia būtinai groti. Iškart tarp mūsų užsimenzgė dvasisis ryšys.“

O štai Donato Katkaus prisiminimas: „Lobkova buvo viena tų „geležinių“ Maskvos konservatorijos koncertmeisterių – kaip plienas! Ji dirbo pas Bezrodną. Jauno smuikininko karjeros pradžioje ji buvo neapprastai reikšminga, suvaidino didžiulį vaidmenį savo žiniomis, ryšais. Ji buvo labai geri draugai, neturėjo kokių didelių meninių skirtumų.“

„Kadangi tiek metų kartu dirbome, Lietuva man tapo antraisiais namais“, – prisiminiė L. Lobkova („Kulminacija tēsiasi“, Versus aureus, 2010, p. 148). Ir tas įsigyvėnimas „antruosiuose namuose“ plėtojosi ne per kalbą, tradicijas, bet pirmiausia – per lietuvių kompozitorų muziką. Antai kompozitoriaus Osvaldo Balakauskio kūrinių istorija (pasakoja O. Balakauskas): „R. Katilius kartą paprašė, kad parašyčiau jam kūrinių. Tada sukūrariai trijų pjeses smuikui ir fortepijonui „Kaip marių bangos prisiliettimas“

(1975 m.). Ši kūrinių jis atliko koncerte Filharmonijoje. Man, kaip kompozitoriu, tai buvo toks didelis įvykis, nes šiuolaikinė muzika apskritai ne visada yra grojama ir ne visada grojama gerai. Galiu pasakyti drąsiai – pirmasis atlikimas buvo tobulas.“ (ten pat, p. 86–87) Nuo tol lietuviškų premjerų smuikui ir fortepijonui tik gausėjo, ir gausėjo Katiliaus bei Lobkovos dėka. Tačiau paraleliai gausėjo Katiliaus ir Lobkovos dueto klasikinė programa.

2003 m. Vilniaus plokštelių studija išleido šio dueto atliekamų pjesių smuikui ir fortepijonui kompaktinę plokštelię, pavadinę „Capriccio“. Tai įrašai, aprėpiantys didžiąją dalį Katiliaus ir Lobkovos ansamblio gyvavimo laiko (1978–1992 m.). Isiklausės į juos jauti tarsi anksčiau dar nepastebėtas grožio versmės, malonusumo muzikuoti pojūti ir dviejų stiprių asmenybių sąveiką. Tai graži anos epochos dovana mums. Tai autentiškas paliudijimas to, ką galėjo vienas kitam suteikti du stiprūs muzikai.

Sveikinant Larisą Lobkovą su garbingu jubiliejumi ir linkint Jai ilgiausių metų, sykiu norisi padėkoti ir už tą nuoširdų dalyvavimą kuriant pastaruju dešimtmecio lietuvių muzikos istoriją, ir už tas pastangas brandinant vieną ryškiausiu mūsų muzikų – Raimundą Katilių.

Anatolijus Šenderovas ir David Geringas

Su ilgesiu ir meile

Klaipėdos kamerinio orkestro ir David Geringo koncertas

Daiva Tamošaitytė

Maestro David Geringas, kurio Lietuvos publikai pristatinėti nereikia – mat vienas žymiausius pasaulio violončelininkų dažnai koncertuoja savo Tėvynėje, aktyviai dalyvauja šalių muzikiniuose procesuose ir nuosekliai propaguoja lietuvišką muziką, – nesiliauja stebinti ne tik meistryste, bet ir naujomis idėjomis, jaunatviška energija, meile muzikai ir ją myliintiems žmonėms. Kovo 21 d. maestro Klaipėdai padovanotojo teminių vakarą „Su ilgesiu ir meile“, vykusį miesto Koncertų salėje. Su Klaipėdos kameriniu orkestru (meno vadovas Mindaugas Bačkus) jis atliko programą, kurioje pasirodė ir kaip dirigentas, ir kaip solistas.

Ypatinges įvykis buvo koncerto pradžioje skambėjė du Anatolijaus Šenderovo kūrinių, D. Geringo dėka praėjus pusei amžiaus patyrę antrajį gimimą: „Poema“ styginių orkestrui skambėjo vienintelį kartą prieš penkiasdešimt metų; tada ją griežčiausia Sondeckio vadovaujamas Lietuvos kamerinis orkestras, o Koncertą violončelių atliko kompozitorius tėvas, savo laiku vienas ryškiausiai Lietuvos violončelininkų Michailas Šenderovas. Tiesa, šiuo kūrinių kopijas kompozitorius Geringui padovanotojo dar iki jam iš-

vykstant iš Lietuvos 1975 metais. Jaudina ne tik iš naujo atrasti tuo metu visiškai jauno – aštuoniolikmečio, – talentu anksti blykstelėjusio kompozitoriaus opusai, bet ir jų aktualumas šiandien. Dramatinė poema – aiškaus tematizmo (joje galima atskirti dvi kontrastingas dalis ir repriza), plačiai daininga, lyrinė ir paskui greita, šostakoviškai konfliktiška, mąslų – atspindi Šenderovo stilistines pajautas ir puikų orkestro faktūros pajautimą. Tai gyvas pasakojimas, kuriame pirmosios orkestro violončelės partija (atliko Mindaugas Bačkus), pateikianti ir per vieną veikalą išplėtojanti pagrindinę temą, galingai atspindi žmogiškus jausmus ir viltis. Poema, trunkanti kiek ilgiu nei devynias minutes, baigiamą šviesiaisiais tonais. Legenda tapo ir tai, jog prie jos savo ranką pridėjo tuometinis A. Šenderovo kompozicijos profesorius Eduardas Balsys, pasiūlęs vieną forslagą. Apie tai žinojo Mindaugas Bačkus – su kokių prieš penkiasdešimt metų; tada jis griežčiausiai Sondeckio vadovaujamas Lietuvos kamerinis orkestras, o Koncertą violončelių atliko kompozitorius tėvas, savo laiku vienas ryškiausiai Lietuvos violončelininkų Michailas Šenderovas. Tiesa, šiuo kūrinių kopijas kompozitorius Geringui padovanotojo dar iki jam iš-

vykstant iš Lietuvos 1975 metais. Jaudina ne tik iš naujo atrasti tuo metu visiškai jauno – aštuoniolikmečio, – talentu anksti blykstelėjusio kompozitoriaus opusai, bet ir jų aktualumas šiandien. Dramatinė poema – aiškaus tematizmo (joje galima atskirti dvi kontrastingas dalis ir repriza), plačiai daininga, lyrinė ir paskui greita, šostakoviškai konfliktiška, mąslų – atspindi Šenderovo stilistines pajautas ir puikų orkestro faktūros pajautimą. Tai gyvas pasakojimas, kuriame pirmosios orkestro violončelės partija (atliko Mindaugas Bačkus), pateikianti ir per vieną veikalą išplėtojanti pagrindinę temą, galingai atspindi žmogiškus jausmus ir viltis. Poema, trunkanti kiek ilgiu nei devynias minutes, baigiamą šviesiaisiais tonais. Legenda tapo ir tai, jog prie jos savo ranką pridėjo tuometinis A. Šenderovo kompozicijos profesorius Eduardas Balsys, pasiūlęs vieną forslagą. Apie tai žinojo Mindaugas Bačkus – su kokių prieš penkiasdešimt metų; tada jis griežčiausiai Sondeckio vadovaujamas Lietuvos kamerinis orkestras, o Koncertą violončelių atliko kompozitorius tėvas, savo laiku vienas ryškiausiai Lietuvos violončelininkų Michailas Šenderovas. Tiesa, šiuo kūrinių kopijas kompozitorius Geringui padovanotojo dar iki jam iš-

bai kokybiška, ką laiduoja mokykla (E. Balsys), žmogiškasis dėmuo yra ypač vertas dėmesio. Turiu galvoje kompozitoriaus ištikimybę bendražmogiškoms aktualijoms, pamatinėms vertybėms, kurias jis taip meistriškai perteikia savo gilia muzika ir kurios niekada nepasens, nepaisant naujų madų skersvėjų. Todėl Šenderovo muzika, parašyta prieš penkiasdešimt metų ar vakar, išlieka universali ir humanistinė, apeliuojanti į giliuosius sąmonės kladus, įjausmus, kurie tą muziką priima besąlygiškai.

Pirmąjį vakaro dalį užbaigė Maxo Bricho „Kol Nidrei“ violončelių ir orkestrui, op. 47, maestro griechė ſi kūrinių taip, jog abejingu neliko: kokios aukštumos buvo pasiektos ſi vakarą, ypač lyrišiuose epizoduose! Kažin, apie ką maštė maestro, taip jautriai atlikdamas šią „muzikinę maldą“? Bet kuriuo atveju sugestiija buvo perteikta klausytojui.

Antroje koncerto dalyje skambėjo Gustavo Mahlerio Simfonijos Nr. 5 cis-moll IV dalis *Adagietto*, o

Stiprios dvasios pamokos

Jūratė Vyliautė, Gaila Kirdienė. Lietuviai ir muzika Sibire. Vilnius: Lietuvos kompozitorių sąjunga, 2013.

Laimutė Ligeikaitė

Neseniai spaudoje ir interneto erdvėse, greta naujenų apie Rusijos agresiją, pasklidio ir parsidavusių rusų menininkų sąrašas – tų, kuriems jų valdovas leido labai gerai gyventi. O tokiam nežinių dėl totalitarinės valstybės agresijos trajektorijų kontekste ant mano stalo gulėti nauja knyga, paremta kitokiais sąrašais. Nuo 1940-ųjų okupacijos atsirado tokie sąrašai, kurie padalijo, atrodytų, darnią Lietuvos menininkų bendruomenę į privilegiuotus ir ne. Vieni turėjo problemų su sažine, kiti buvo jos nepraradę. Buvo ir dar vienas sąrašas – tų, iš kurių atėmė viską: tévynę, namus, šeimą, sceną, profesiją. Tik nesugebėjo atimti muzikos. Apie daugybę tokių likimų yra ši sukrecianti knyga.

„Lietuviai ir muzika Sibire“ – tai dvięjų muzikologijų, Jūratės Vyliautės ir Gailos Kirdienės, darbas, paraiškalavęs ne tik kruopštumo ir atsakingo požiūrio į faktinę medžiagą, bet ir emocienės ištvermės – ką išgyveno autorės, jei vien skaitant šią knygą gniaužia gerklę? Du skirtinio pobūdžio jų darbai sugulė į vieną dvięjų dalių leidinį, grįstą tremtinį ir politinių kalinių pasakojimais (išgirstais gyvai ir paimtais iš publicuotų tremtinų atsiminimų), gausiai publikuotais leidiniais, archyvu, Genocido aukų muziejaus bei Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro medžiaga, Laisvės kovų archyvo, leidinio „Sibiro Alma mater“ fragmentais ir daugybė kitų šaltinių.

J. Vyliautė knygos pratarmėje rašo: „Kai sakome Sibiro muzikantas, nebūtinai turime galvoje profesionalą, išiklausius į Sibiro garsus susidaro vaizdas, kad tenai „kožnam“ medely po paukšteli“ – bendrame Sibiro kankinių chore skamba daug stygu. Toli gražu ne visos knygoje užautatos; atranką lėmė ne meninai kriterijai, o gauta (arba negauta) informacija. Svarbu buvo užfiksuoti kuo daugiau muzikos veiksmo atvejų – nemažiau svarbu pamatyti juos savo aplinkoje, išgirsti kaip kančią ir vilti.“

Per knygos pristatymo vakarą Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje J. Vyliautė buvo paklausta ir apie akstiną rengti šią knygą: „2010-aisiais leidinyje „Draugas“ perskaiciav raginimą, jog jau užteks rašyti apie liūdną istoriją, rašykime apie linksmus dalykus. Aš manau, jog apie tremtį ir lagerius niekada nebus per daug parašyta“, – sakė autorė. Šią knygą (pirmoji dalis „Marija Marija...“) ji parengė per netiketinai trumpus ketverius metus. Joje, anot Gražinos Mareckaitės, J. Vyliautė prabyla netgi kaip kulturologė ir politologė. Pasižymintis uni-

kalia, vaizdinga, turtinga, emocinga literatūrine kalba, kaip ir visos muzikologės parašytos knygos (ši, atrodo, jau keturiolikta), J. Vyliautės pasakojimas pulsoja per žmonių išgyvenimus, biografijas, apimančias ir iki sovietinės laiką, „siekiant paaštrinti socialines, politines, etines amžiaus sankirtas, pateiktis sunaikinto istorinio kultūrinio paveldo mastą, gražinti okupacijos metais nutritinį muzi-

tais pasitraukė į Vakarus ir, beje, taip pat ilgam Lietuvai buvo prarashti, tik Nepriklausomybės metais pradėti kelti iš užmarštis, pasak J. Vyliautės, represuotųjų muzikų buvimas tremtyje, lageriuose matuotinas ne skaičiai, o žalos tautinei kultūrai ir įtakos dvasinei žmoniui būklei dydžiai. „Tremtiniai, kalinių prisiminimų literatūroje muzikavimo epizodai gan dažni, iš to galima daryti išvadą, kad represijų vietose muzika atliko gyvybiškai svarbią funkciją, o muziką puoselėjantis žmogus turėjo visuomeninį svorį. Muzikantai savomis priemonėmis veikė tautiečių nuotaikas, vienydami juos bendriems išgyvenimams, telkdami šviesčesnės būties vilčiai sudarė kultūrinį savisaugos barjerą“, – rašo J. Vyliautė.

Tiesa, šis savisaugos barjeras galbūt buvo netgi stipresnis už fizinių skausmų ir naikinimo sistemą, nors, sekant šią tragiskų likimų galeriją, apninka mintys, jog dabar net negalime išsivaizduoti mūsų tautos, kaip ir atskirų žmonių, tragedijos masto. Skyriuje „Prie Jenisiejaus“ skaitome tokias cilutes, paremtas Arydo Anušausko knygos „Lietuviai tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais“ fragmentais: „Ne tušti žodžiai, kad mirusius nesci, „nenetrūkstamu drautu“ – jau per pirmąją žiemą neužteko tūkstančio paruoštų karstų, išmirė beveik visi seneliai ir kūdikiai, be to, mažus vaikus per prievertą ēmę į vaikų namus (1948 metais paimti 39 vaikai, 1949-aisiais – 100 lietuvių vaikų), motinos čia iš proto, kai kurias išvezė į jas dingo visam laikui, kitos lyg velės slankiojo po ne savo namus.“

O greta – apie asmeninį talentingos muzikos mokytojos likimą: „Stasė Tadarauskaitė (1924–1949), Gelvonų progimnazijos, vėliau Ukmergės gimnazijos mokytoja, į tremtį išvežė su motina, senele, dešimtmete seserimi, akordeonu ir gitara. Igarojoje ji stengėsi kaip nors panaudoti savo muzikinius gabumus, subūrė jaunimo ratelį, mokė dainų, šv. Kalėdoms repetavo kažkokį scenos vaizdelį. Tačiau visiškai nusilpusi, išsekusi, kankinama karščio ir kosulio neišlaikė nė pirmos žemės. „Paskutinę savo gyvenimo dieną paėmė pasodinti ir paduoti akordeoną... Akordeonas ant ligonės kelė tylėjo, nes dumplės ir klavišai nebeklausė bejėgių rankų. Ji pravirko, supratusi, kad savo ištikimo būčilio daugiau neprakalbins...“ (cita iš Romualdo Rutkauskio straipsnio „Pirmosios mokytojos šviesa“ leidinyje „Sibiro Alma mater. Post scriptum“, Šiaulių universiteto leidykla, 2009).

Čia išpyniau tik keliis iš daugybės aprašytų likimų. Knygoje minima labai daug pavardžių, išairiausiu Lietuvos vietovių, iš kur kilę ištremtieji, pavadinimai, kurie skaudžiai kontrastuoja su svetimais Sibiro vietovardžiais. Tai ne tili pasakojmai, skaitytojų paveikiantys „vertikaliai“ – užgaunantys sielos gelmes ir

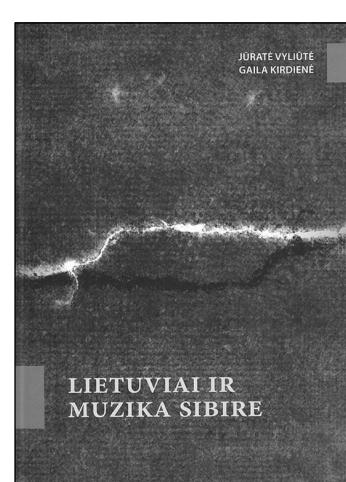
nevalingai keliantys klausiamą žvilgsnį į dangų (kodėl?), bet ir sukreciantys savo „horizontaliaja linija“ – nežiūtinomis geografinėmis apimtimis (pateiktas netgi tremties ir įkalinimo vietu žemėlapis), kančios metų ilgumu, siaurų Sibiro kaledijų sienu ir ledinių upių platiųjų tolygumų.

Autentiškais pasakojimais bei raištiniais šaltiniuose grįsta ir antroji knygos dalis – Gailos Kirdienės mokslinė studija „Lietuvos muzikantai ir instrumentinis muzikavimas sovietinėje tremtyje ir lageriuose“. Metodiškai struktūruota bei suklasikuota medžiaga čia taip pat pateikiama naratyvo principu (pateikėjų žodžiai, netgi išlaikant tarmes), taip iš detalių sudėstant bendrą vaizdą apie muzikantų instrumentininį patirtį, apibendrinant jų muzikavimo ir netgi kūrybinų bandymų reikšmę tremtyje ir lageryje. „Lietuviai lageriuose muziką ir kurda vo bei ją užrašydavo, nors tai buvo pavojinga: radę natas kačėjimo prižiūrėtojai įtardavo, kad jose, kaip ir itališkuose muzikinių tempų įvardijimuose, užslėpta priešinė informacija. Todėl natas atimdavo, o jas užrašiusius muzikus apkaltindavo šnipinėjimui ir prailgindavo jų įkalinimo laiką.“ (Iš skyriaus „Artisto statusas“.)

Ypač žavi knygoje aprašytas netik lietuvių muzikalumas, bet ir jų nagingumas, mat lietuvių įsigudri- no tremtyje ir muzikos instrumentų pasigaminti. Žymus aukštaičių liaudies muzikantas ir instrumentų meistras Vladas Žeromskis pasakoja: „Baigiau remontuoti antrą smuką. Dabar as kaip koks dievdirbys, pasikabinęs ant sienos du savo dievukus, jie man dažnai atstoja malda, kuri paguodžia ir nuramina žmogų. Prieš akis 12 tūkstančių kilometrų kelionė. Stengiaus iai geriau pasi- ruošti.“ (Skyriuje „Liaudies meistras ir muzikantas Vladas Žeromskis Chabarovsko krašto lageryje. Atsiminimų fragmentai“.) Optimistiškai nuteikia išradinė Baltučių šeima, kad ir kur būtų, muzikavusi, mokiusi muzikos vaikus, aplinkinius (su jais net rusai ir kiti altajiečiai dainavo lietuviškai) ir netgi meistravusi muzikos instrumentus: „Liudas Baltutis sunkiai dirbo ūkyje, tačiau jam rūpėjo vaikus mokyti muzikos ir lietuviybės. Jis sakydavo, kad kiekvienas žmogus turi muzikuoti. Ūkio sandėliuose tėvas rado du maišus įvairių muzikos instrumentų nuolaužų: gitarų detales, grifus, sumazytas stygas, balalaikų, mandolinų, dombrų detales ir jų nuolaužas, medinę būgnelio dalį. Parnešė namo sukvietė lietuvių vaikus instrumentų taisytį.“ (Romualdo Baltučio atsiminimus 2012 m. užraše G. Kirdienė.) Per knygos pristatymo vakarą tremtinys Romualdas Baltutis smagiai pagriežė tokiu paties su meistrantu smuikelį, šmaikščiai papasakojo apie jo tėvelio suburbą „nuolaužų kapeliją“, gyvavusią 1942–1947 metais, „kol parbėgome į Lie-

tuvą“. 1948 m. birželį Baltučių šeimą, „kaip pavojingus elementus“, ištrėmė antrąkart, į Kiseliowsko miestą, Kemerovo sritį... Ten Romualdo tėvas vėl subrė kapelą, kurioje pats iki mirties (1954 m.) griežė smuiku...

Skaitant šią knygą, apima nenu- trūkstamo tēstinumo jausmas. Jį dar sustiprina jokiomis mankurtiškomis provokacijomis nesuskaldo- mas ten kentėjusių susitelkimas,

kų vardus ir darbus – juk kone kick-viena (knygą rengiant daugumos nukentėjusiu jau nebuvę tarp gyvujų) tremtinio ar kalino papasakota istorija baigiasi atsidūsėjimu – jei ne Sibiras...“, – rašo autorė. Knygoje rasiame ir pasakojimą, ką turėjo iškësti vėliau žymūs muzikai Gražina Ručytė-Landsbergienė, Ona Litvinaitė-Narbutienė, Balys Radžius, Juozas Indra, Hermanas Perelšteinas, Vytautas Čepliauskas, Nijolė Ambrazaitytė, Antanas Kučingis, kurie ir sugrįžę iš tremties turėjo idėti dvigubai jėgų, kovodami už teisę būti lygiaverčiai savo profesijos atstovais. O dažnai buvo keliskart pranašesni už palankiai valdžios vertinamas vidutinibybes.

Skaitant pirmają knygos dalį kvaipa gniaužia bendaro, o kartu ir skirtingo likimo pavyzdžiai, muzikų, vėliau tapusiu žinomais, ir paprastų mėgėjų dvasinės grožis, nežiūtinė dainos ir noro dainuoti galia, kurią iškiepijо prieškarinės mokyklos mokytojai. Tiesa, beveik visas šviesiausiu pedagogų elitas taip pat atsidūrė tarp ledynų. Vėliau tapusi ižymiai dainininkai Nijolė Ambrazaitytė pri- simena: „Supratau, kad kiekvienas savaip pergyvena ištremimą iš gimtų vietų, o dainos, nors ir trumpam, visus paguodžia, padeda įveikti košmariskai varganą gyvenimą, pamiršti baisią nudangintų pris Šiaurės ledžiūro skriaudą. Be dainų išgyventi Šiaurėje nebūtų buvę įmanoma. (...) Is mano kūno buvo likęs tik šešėlis ir skeletas su permataoma oda. Bado subjaurotas jis kartais gasdino namiškius. Keičiausiai jiems, kad mano kauletas šešėlis judėjo, įdubusios akys mokėjo šypsotis, o burna – dainuoti. Daina seniai buvo pakeitusi vaikiškas žaidimas, ir išdrovios leisgyvės būtybės lyg iš gyvės šaltiniu veržesi muzika.“

Nors daugelis muzikų 1944 me-

Ona Litvinaitė-Narbutienė ir Gražina Ručytė-Landsbergienė
Irkutsk

NUOTRAUKA IŠ NARBUTŲ ASMININIO ARCHYVO

gyvas buvusių tremtyje vaikų (dabar garbių senjorų) žodis, tremtinį ir politinių kalinių palikuonių paveldėtasis talentas – knygos pristatymo vakare muzikavo tokie žinomi atlikėjai kaip dainininkas Vytautas Juozapaitis, smuikininkas Martynas Švėgžda von Bekkeris, violončelininkas Mindaugas Bačkus, pianistė Šviesė Čepliauskaitė, džiazo pianistas Dainius Pulauskas bei kitis. Pamažu gaivinama ir atliekama tremties kūryba.

Vis dėlto liūdna, kad vis dar nera tvirto valstybinio požiūrio į šią istorinę tautos tragediją, ką patvirtino ir šios knygos leidybos sunkumai, ir tai, kad knyga pasirodė iš esmės tik dėl tremtinį ir partizanų palikuonių bei jų artimujų, kurie rinko aukas, skatinė nenuleisti rankų, pasi- šventimo. Tuo tarpu Seimė ir kitose valdžios institucijose taip ir nenuildomi visokio plauko parsidavėliai, kuriems be jokios atsakomybės leidžiamā siūlyti atimti kompenzacijas Sibiro vaikams, kurie nebaudžiami gali viešai dergti savo tévynę ir jos istoriją. Be abejio, šios knygos tokie niekados nepaims į rankas. Kita vertus, esu tikra, jog jie visados bijos čia aprašytų herojų – tremtinį, partizaną ir jų palikuonį – dvasios stiprybęs.

Raudono kilimo magija

Dano Aleksos „Norvegiška utopija“ projektų erdvėje „Malonioji 6“

Kęstutis Šapoka

„Vadinkite mane laisvai samdoma meninink! Turiu talentą kurti grožį ir noriu pasidalinti juo su Jumis (...).“

Dar besimokydama vidurinėje mokykloje negalėjau apsispręsti kuo būsiu užaugusi, nes sekėsi viskas. Labiausiai patiko dailė. (...) Ne truko prašymu padaryti makiažą vaikeliui, išleistuvėms. Įvertinta ir palaikoma aplinkinių nusprenčiau savo talentu dalytis (...) Savo tinklapį „Raudonas kilimas“ taip pavadinu ne atsitiktinai, o tam, kad kick-viena mano būsimą klientė žinotų, ko gali tikėtis – tik pačio šauniausio makiažo, malonaus ir profesionalaus bendravimo, susižavėjimo ir komplimentų iš aplinkinių lyg ką tik nužengus nuo raudono kilimo...“ (<http://www.raudonaskilimas.com>)

Savo recenziją pradėjau nuo šio interneute rasto teksto ne atsitiktinai, o todėl, kad Danas Aleksa projektą pradėjo iргi nuo raudono kilimo, tik ne „nužengęs nuo jo“, o po juo gulėdamas. Jis iргi sulaukė susižavėjimo ir komplimentų. Tiesa, kai kurie lankytai nedrišo žengti į vidų, nes patalpos grindis uždengęs raudonas kilimas akivaizdžiai buvo kažką užklojės ir tas „kažkas“ po kilimu kartais judėjo.

Man atsitiko kiek kitaip, nes tiegi pamaniau, kad Danas Aleksa kilimą sulamdė, suglamžė, „pašaušė“, sujaukdamas iþrastą socialinių ritualų rutiną, kad „žengimas kili-

mu“ nebūtų toks patogus. Taigi tiesiog iþtaisau kitos patalpos kampe, stebėjydamas į Aleksos videoprojekciją, kurioje jis balsu norvegiškai skaitė tekstą apie save ir savo kūrybą. Ir tiktada, kai priėjo Dainius Liškevičius ir įėmė každėtis, kad galbūt reikėtų šiek tiek pagarsinti videoprojekcijos garsą (nes per su-sirinkusiu šurmuli buvo prastokai girdėti), pradėjau dairytis paties Aleksos, galbūt jis pagarsins... Tada kažkas iš stovėjusių šalia parodė į nemažą „raukšlę“ kilime gretimoje patalpoje – projekto autorius gulėva ten, po kilimu...

Taigi, Aleksos projektas apie save patį, menininko statusą, apie buvimą nebūnant ir nebuvimą būnant (taip pat ir meno sistemoje). Aleksa norvegų kalba skaito tekstą apie save ir savo kūrybą. Daugeliui mūsų (o gal ir pačiam menininkui) ne-suprantamos kalbos vartojimas parverčia monologą iš dalies egzotišku, iš dalies beprasmiku. Galbūt Aleksa rimtai aptaria savo gyvenimą ir kūrybą, o galbūt žavisi savimi kaip ta tūpa mergaitė įvadinėje citatoje. Nežinios ir nenorėjimo žinot (gal dviprasmybės) elementas yra Aleksos (video)performanso esmė.

Beje, menininkas paskutinių keletų metų kūryboje dažnai givilde na (savo) socialinio statuso, tapatumo platesne prasme klausimus. Jo kūrinuose dažnai klausiamasi, „kas aš esu“ apskritai ir „kas (n)esu“ socialinėje ir/ar institucinėje meno sistemoje.

Žinoma, klausimas veikiau egzistencinis ir retorinis, nei reikalaujančios tiesmuko ir ar radikalaiats atsakymo. Aleksos performatyvumas veikiau rytiškas – nesiekiantis „dekonstruoti“ ar „paaiškinti“. Jo paskutiniai (video)performansai minimalistiniai, subtiliai išterpiantys į aplinką arba tiesiog joje beveik ištirstantys.

Socialinė / institucinė sistema Aleksos kūrinuose yra tarsi nereikšmingas fonas (namai, galerija, prekybos centras, gatvė) ar tiesiog „užuominą“, kaip vienam iš video-performansų, kuriame Aleksa perplaukia Nerij kažkur per vidurį tarp Baltojo ir Pedagoškės tiltų, trumpam tarsi atsitiktinai šmesteli Edukologijos universitetas ir Nacionalinė galerija... Tačiau tariamai nereikšmingos socioideologinės smulkmenos vis dėlto yra svarbios: „Krantinėje esantys objektai reikšmingi ne tik miesto urbanistiniame peizaže, bet ir visuomeniniam gyvenimine. Čia išsišidėstę istoriniai paveldo objektai, taip pat pagrindinės institucijos, tarp kurių ir muziejai, atspindintys šalies kultūrinę raidą. Plaukdamas per upę, tarytum tampa jos dalimi ir tokiu būdu suvokiu savo laikinumą šioje erdvėje, o gal atvirkšciai – kertamos erdvės laikinumą.“ (<http://www.letmekoo.lt/dano-aleksos-performansas-norvegiska-utopija-malonijoje-kovo-22-d>)

Aleksos projekte „Norvegiška utopija“ socioideologinis kontekstas patirpytas dar labiau – eksponuojamose dviejose fotografijose matomi peizažo (matyt, norvegiško)

Dano Aleksos projektas „Norvegiška utopija“

V. Usinavičiaus nuotr.

atspindžiai vandenye, norvegiškai, t.y. svetima kalba, skaitomas teksta taip pat simbolizuojama svajonę ar patrauklią idėją, kuri dėl įvairių

priežascių nebūs īgyvendinta, netaps savastimi: „Norvegijos šiaurėje esu buvęs keletą kartų. Mane sužavėjo šio krašto gamta bei socialinius klimatas. Kartais pagalvoju, kad kalno padėjė prie vandenyno galėčiau praleisti likusį gyvenimą. Tačiau suvokiu, kad galutinis siekis slypi ne šiaurietiškos gamtos grožyje, o norė pabėgti nuo rutinos. Todėl nujausdamas, kad rutina mane pasieks bet kur, renkuosi šią idėją įsuaugoti kaip utopiją, į kurią mintimis galiu persikelti kada beužsigeidęs.“

Aleksa tarsi koks senovės išmincius stebi aplinką, visuomenę ir savojoje. Vis dėlto konkretesnis socioideologinis kontekstas neišyksta visiškai. Po raudonu kilimu (jei su-

keistume vietomis porą raidžių, iš- eitų „likimu“) gulintis menininkas – gana sarkastiška užuomina.

Raudonas kilimas – legitimacijos simbolis, bet ant jo stojantys žiūrovai, kolegos menininkai, dailės kritikai (–s) etc. turi sprausčius kilimo ir patalpos pakraščiai arba tiesiogine žodžio prasme peržengti per unmatomą Aleksą – didžiulę juandanią pūslę kilime, gal kažkokį išsiptūsi nepilnavertiškumo kompleksą, – galbūt tyčia ar netycia užminti, užgauti, netgi įspirti...

Taigi, Aleksa performansu po raudonu kilimu ir norvegišku tekstu ne tik kalba apie „svajonę“, „utopiją“, bet ir nepiktai parodijuja (ir mūsų) meno sistemą, kartu šiek tiek pasišaipo iš savęs, tarsi sakydamas, kad neverta per daug susireikšinti „amžinybės“ akivaizdoje.

Dano Aleksos projektas „Norvegiška utopija“ vyko kovo 22 d. LTMKŠ projektų erdvėje „Malonioji 6“ (Malonioji g. 6, Vilnius)

Apie nežinojimą

Agnės Jonkutės paroda galerijoje „Post“ Kaune

Gintarė Krasuckaitė

Dažniausiai nežinojimas mums atrodo gėdingas, o štai Agnė Jonkutė parodoje „Mano namai maži, ir jei kas iš jų išėjo vieną kartą, nebegali sugrįžti. Aukojimo giesmė“ lyg ir nori, kad nežinotume. Parodos aprašyme teigiamą: „Tai paroda apie erdvę, kurioje gali ir nebūti konkretios istorijos, daiktų pagalba kuriamas potyris apie nežinios aspektą. Koks jis? Žiūrovas jis susikurs iš čia ir dabar ir iš ne čia.“ Menininkė vis dėlto šiek tiek pasigaili žiūrovo, pateikia užuominas apie tai, ko stebėtojas galėtų nežinoti, suteikia galimybę pabandyti tai išsiaiškinti.

Parodoje nėra savarankiškų eksponatų, čia atskiri elementai kartu kuria bendra parodos poveikį. Prieš įeinant į pagrindinę „Post“ galerijos erdvę, rodoma vaizdo instalacija. Projektorius rodo tuščią skaidrę, per vidurį pervertą vielute ar siūlu, ekranė – tuštuma, padalinta į dvi dalis. Pagrindinėje ekspozicijos erdvėje prie sienos diržais pritvirtintos juodos kėdės, tačiau ant jų atsisėsti negalima. Šalia kėdžių kabo

iš pažiūros juodai nutapta drobė, bet geriau išžiūrėjus matyti, kad tai juodai užtapta staltiesė, prie kurios irgi neteks prisesti. Visa kitos sienos erdvė skirta vėjo blaškomam juodam kalkiniams popieriumi. Matosi, kad Jame užrašyta daugybė teksto, eilutės lipa viena ant kitos, jos užrašytos skirtingomis kryptimis. Praleidau nemažai laiko bandydama perskaityti tekstą, kol supratau, kad tai neįmanoma. Apima pojūtis, kad esi nelaukiamas, svetimas. Ekspoziciją papildo nespalvota fotografia. Kitos svarbios parodos dalys – erdvė ir šviesa. Dėmesį traukia centre esantis mažas juodas kubas – ko gero, tai ir yra tuo namų, kurių geriau pažinti jau niekada neteks, simbolis. Čia visa, ką nori pažinti, išsiaiškinti ar palieisti, padengta juoda spalva. Apčiuopama, bet nepažinu.

Kurdama tokią erdvę, Agnė Jonkutė eksperimentuoja su žiūrovu ir skatina jį eksperimentuoti su savo pojūčiais. Parodos esmė nėra papirkti stebėtojai potėpiai ar koloritu, visi elementai – tik priemonė paveikti žiūrovo emocijas, protą, vaizduotę. Jei pavyktu šioje erdvėje

atsidurti vienam, po kurio laiko, ko gero, pasijusite ne kaip iprastos dailės parodos lankytojas, vertinantis, stebintis kūrinius. Greičiau apims jausmas, kad esate po mikroskopu, pro kurį dar ir pats į save galite pažiūrėti, tapti visos parodos dalimi.

Kaip ir ankščiau, Agnė Jonkutės darbams tiek vizualine, tiek idėjinė prasme būdinga budistinė pašaulėžiūra. Įtaka skleidžiasi per asketišką, išgrynintą parodos elementų formą. Tačiau ši kartą parodos pavadinimui pasirinkusi citatą iš indų poeto Rabindranato Tagorės „Aukojimo giesmė“, menininkė dar kitaip bando kalbėti apie vieną iš mirties aspektų – negrižtamumą į paliką pasaulį. Remdamasis R. Tagorės kūrybos idėjomis, Agnė Jonkutė perteikia mintį, kad pasaulis, kuriame gyvename, yra labai mažas, palyginti su Dievo valdoma visata, kurioje atsiveria naujos patirthys, o į buvusį daiktiskąjį pasaulį galima pažvelgti tik iš šono, jis telicka prisiminiuose. Mirtis, jos baimė grįsta nežinia, o visas žmogaus gyvenimas suvokiamas kaip mirties laukimas, tačiau mums primenama, kad mir-

Ekspozicijos fragmentas

GALERIJOS „Post“ NUOTR.

timi viska nepasibaigia, ji – tik naujos būties pradžia. Kalbant apie mirtį atsiribojama nuo fizinio kūno, jo mirties vaizdavimo, kuris yra gana dažnas šiuolaikiniame mene. Pavyzdžiu, Agnė Jonkutės kalbėjimas né iš tolo neprimena Berline De Bruyckere būdo tyrinėti mirtį naujodant vizualinio sukrėtimo veiksnį. Parodoje kuriama erdvė atrodo kaip turinčio atsitraukti pasaulio šešilių rinkinys, kuris skatinia mus galvoti apie kitą, kažkur už jo esantį.

Nors

aktuvus budizmo ir kitų dva-

singumo praktikų iš Rytų ryšys su

vakarietišku menu užsimezgė kone

prieš šešis dešimtmečius, Agnė

Jonkutė negalima apkaltinti senų

idėjų kartojimu. Veikiau ji plečia, ti-

ria tokios kūrybos galimybes. Mediativiose erdvėse žiūrovui padeda orientuotis eilės, daiktinės menininkės užuominos. Neabejoju, kad parodos „Mano namai maži, ir jei kas iš jų išėjo vieną kartą, nebegali sugrįžti. Aukojimo giesmė“ idėja galima suvokti ir tiesiog stebint, išsiaiškinti į erdvę. Kiekvienas gali atrasti sau svarbius klausimus, pabandyti į juos atsakyti. Ir klausimus čia užduoda ne Agnė Jonkutė, juos užduoti turėti pats sau, o jei pavyks, ir rasti į juos atsakymus.

Paroda veikia iki kovo 30 d.

Galerija „Post“

(Laisvės al. 51 a., 4 aukštas, Kaunas)

Dirba antradieniais–šeštadieniais 12–19 val.

Aš rasiu dinozaurą

Pokalbis su menininkė Aureliją Maknytę

Esi produktyvi menininkė, aktyvi parodų dalyvė ir lankytoja, dėstytoja, daug filmuoji ir montuoji, spėjti netgi renginiuose „pavidžė-jauti“ kaip VJ Makaura. Man atrodo, kad esi tikra meno „vartotoja“. Visur suspėjti sudalyvauti, pasidomėti ir tuo pasimėgauti. Atrodo, kad kultūros vartojimas ir kūrimas tau tikrai nėra darbas. Ko dar apie tavo veiklą ir pomėgijus nežinome?

Paskutiniu metu esu panirusi į kelias įdomias temas, bet tai nerečia, kad jos taps projektais artimiausiu metu. Viena temų, kuria domiuosi nuolat, – tai žmogaus gyvenimas saloje ar laive (izoliuota teritorija – nuo Henry Davido Thoreau, kurio „Voldenas, arba gyvenimas miške“ paauglystėje padarė stiprų įspūdį, iki įvairių robinzonų kružų istorijų), taip pat skaitau knygas apie medicinos etiką bei genetikos etines problemas. Ši tema įtraukė po žurnalistės Rebeccos Sklott knygos apie Henriettą Lacks ir jos nemirtingą lastelį istoriją. HeLa (taip mokslo pasaulis vadina šią lastelę) – pirmoji žmogaus lastelė, lengvai auganti mėgintuvėlyje. H. Lacks 1951 m. mirė, ir nuo tada jos lastelės tebėra praktiškai pramoniniu būdu daugiamos ir parduodamos, taigi iš esmės H. Lacks yra pirmas nemirtingas žmogus pasaulyje. Tais laikais jos lastelių savo moksliniams ir nemoksliniams bandymams galėjo išsigyti bet kas, o mokslo populiariniu žurnalai pateikdavo instrukcijas, kaip HeLa lastelių užsiauginti namų sąlygomis. Taigi, HeLa istorija, privertusi pasauli permastyti mokslo etikos problemas, užkabino mane dar ir todėl, kad prieš kelerius metus, žinodama, kad po mano tėvo mirties tarp stiklielių kažkur guli mažytis jo audinių pjūvis, bandžiau aiškintis, kiek šansų, kad tokį objektą galima rasti. Teisininkas patikino, kad šansai lygūs nuliniai. Tačiau čia įdomus tampa ne pats radinys, o paieškos procesas, kurio metu kaip iš sudrumsto dugno į paviršių ima kilti daug problemų, kurios yra ne tik etikos objektas.

Tavo kūryboje ypač svarbus atrodo atsitiktinumas. Nuo 2002 metų renki videokamerą įrašus, kurie padaryti įvairių žmonių, netycia paspaudus kameros įrašymo mygtuką; padėvėtų drabužių ir daiktų parduotuvėse, turguose perki kasetes be užrašų, nusakančių jū turinį. Žaviesi ir nori dalintis nuostabos momentu?

Taip, man patinka nustebti, patirti atradimo džiaugsmą. Man patinka nerežiuoti dalykai – juose randu tikrumo, kuris man svarbus. Labai mėgstu kaupti pačius įvairiausius dalykus – galėčiau save padinti archyvare, namuose dėžės pilnos visko: svetimų žmonių nuotraukų, laiškų, užrašų knygelių, die-noraščių, įvairių kitokių daiktų. Ne viskas tampa medžiaga kūrybai, bet galiapti. Mėgstu konstruoti nau-

jas istorijas, susieti skirtingus dalykus, atrasti. Vaikystėje, kai neišlišdavau iš miškų ir pakrančių, tyrinėdamas gamtą, buvau sau išsikėlus iki slė – ant knygos „Dinozauro ieškokite gelme“ taip ir užsirašiau: „Aš rasiu dinozaurą.“ Ir toliau ieškau tu „dinozaurą“, tik kitaip metodais. Mano pirmoji kūrybinė praktika, kaip dabar ją įvardiju, yra su tuo susijusi. O istorija tokia: vai-kystėje buvo garbės reikalas išsiskasti bunkerį. Mes su kiemo berniukais į išsikasėm, o aš surinkau visus daiktus, kuriuos radom kasdami, bunkerio sienoje padariau įgilinimą ir išeksponeavau. Negaliu teigti, kad pats atradimas ar atsitiktinumas man yra tišlas, tiesiog išnaudoju vi-sas man tekusias aplinkybes.

Tavo projektai atrodo labai „organiski“ ir ypač taikliai pataikantys į šiandienos „taktą“. Ar galima sakyti, kad kuri meną, kuris yra arti kasdienybės, dabarties ar net tikrovės? Ar tokia tyli, bet nuosekliai „partizaninė“ veikla yra subtili meno lauko dekonstrukcija, ar tiesiog smagus „pankavimas“?

Nevadinčiau to nei „partizanavimu“, nei „pankavimu“ – visada darau tik tai, kas man pačiai įdomu, nebandau pataikyti į „laiko pulsą“. Bet, žinoma, gyvenu ne sterilioje laboratorijoje – mane veikia begalė skirtingu įtakų. Domiuosi tuo, kas vyko, ir stebiu, kas vyksta dabar. Nutinka ir taip, kad staiga pamatau savo kūrinių, kurį padarė kas nors kitas. Idėjos sklando ore, jos nepatentuojamos. Naujausias menų tendencijas aš sau įsiardijau kaip poezija. Kartais net haiku, nes yra tik keli žodžiai, dažnai apie nieką, prasmės nujaučiamos tik intuityviai ir visi jas nujaucia skirtingai. Tai nėra blogai, bet kartais man atrodo, kad Jame per daug lyrizmo ir per mažai turinio. Noriu ilgai prisiminti matytus kūrinius, bet taip nutinka vis reičiau. O pati, net jeigu ir norėčiau, manau, negalčiau būti poetiška... Nors turiu vieną tiesiogine to žodžio prasme poetišką kūrinių „Tėvo aktas“. Jame iš skrodimo dokumento išimi-ti aprašymai tampa ciléraščiais, o jų autorius – skrodinė atlikės medikas. Tokia „poēzija“ man įdomi, nes ji ateina iš mokslo ir medicinos, jos pamatas kitoks.

Savo namuose turi puikių „liaudies meno“ pavyzdžių – bebro išskobtų skulptūrų. Kur aptikai ši folklorą?

Čia jau ne folkloras, tai skulptūros klasika! Kol kas jas turiu tik dvi. Kitos dar laukia. Aptikau vasarą, klajodama pagrioviai. Tuomet mane labai įtraukė peizažo kultūrinimo istorija. Melioracijos sistemos visiškai pakeitė peizažą. Na, o bebrai įdomūs tuo, kad aktyviai prisideda prie peizažo grįžimo į ankstesnį būvį, todėl jie man labai patinka. Jie – tikri partizanai kūrėjai. Užtvenkia melioracijos griovius ir kaip gamtos įrankiai, savais būdais kuria gamtinį peizažą.

Turi didžiulę VHS kasečių kolekciją. Man ypač įdomus atrodo tavo apsisprendimas rinktis „katę maiše“ – kaupti kasetes be jokių jų turinį nurodančių užrašų. Paminėkeliis pačius įdomiausius radinius.

Senokai tas kasetes sukiojau. Labai įdomios, savaip laiko koloritą at-spindinčios edukacinės kasetės, monančios kalbą, šokių ar kambarių valymo. Yra viena asilukų priegludos kasetė, pristatanti palikus asiliukus – juos siūloma prigliausti. Vie-na įdomiausiai – dviejų pensininkų porelių kelionė į Kanarų salas. Na ir, žinoma, esu radusi pornografi-jos – tėvai apdaudiai buvo paslėpę visai kitą turinį skelbiančioje dėžu-tėje. Tik dabar jau kur kas sunkiau pasidarė tokius kasečių rasti, retokai jas pastebiu, daugčia DVD forma-to, o tai jau kita istorija, ten domi-nuoja tiražuojamai filmai.

Daugiausia dirbi su medžiaga, kuri kadaise kam nors buvo labai svarbi, tačiau dabar gali atrodyti nebe-naudinga. Ar galima sakyti, kad užsiimi „restauracija“ ar net „re-konstrukcija“?

Vadinu tai rekonstrukcija, nes medžiaga po mano prisilietimo keiciasi, trūkstamus fragmentus užpildau tuo, kas man atrodo įdomiausia. Kartais rekonstrukcija užsiima kintantis laiko kontekstas. Taip atsitiko su mano įsigytu laišku į Kremlį, kurį 1956 metais parašė Vilniuje gyvenantis rusas muzikantas, dirbęs viename teatre ir išmestas iš konservatorijos, kur mokėsi. Surinkę įvairias charakteristikas ir faktus, įsitikinęs, kad išmestas dėl sa-vо tautybės, jis prašė Kremliaus atkurti teisybę. Laiškų įsigijau prieš kelerius metus ir planavau su juo susietus objektus – fotografijas, filmą ir kt. eksponuoti šiuo metu vyks-tančioje grupinėje parodoje „Platus kampus. Laiko limitas“ LDS galerijoje „Arka“. Tačiau staiga pakitusi politinė situacija privertė stabtelėti – su-pratau, kad tokiam kontekste projektas „Laiškas į Kremlį“ taps politiniu anekdoteliu... Taigi laiškas turės palaukti, tačiau net jeigu šis projektas ir išys dienos šviesą, tai jis jau bus kitoks, nei buvau sumaniusi iš pradžių. Taigi projektas grįžo į konservacijos stadiją (kalbant restauratorių terminais).

Nuo 2005 metų vykdai projektą „Savaitė“, kurio metu į savo namus priimi gyventojus, jie gauna buto raktus, atskirą kambarį. Dalyviai diktuoja savo taisykles bei sąlygas ir iš esmės gali daryti bet ką. Kokio „bet ko“ yra įvykė per visą 9 metų laikotarpį?

Šis projektas nėra dokumentuo-jamas įprasta to žodžio prasme, to-dėl daug kalbėti apie jį vengiu. Tai projektas, apie kurį sužinai, jei tam-pi dalyviu. Nes jo esmė – patirtis. Kviečiu sudalyvauti ir sužinoti daugiau. O kol pas mane niekas negy-vena, kambarį retykiainas paverčiu „Kambario galerija“. Pirmuoju ofi-

Aurelijos Maknytė, be pavadinimo iš „Rekonstrukcijų“ projekte

cialiu šios galerijos eksponatu tapo stiklinis agurkas – Erwino Wurmo portretas. 2008 metais Erwinas Wurmas sukūrė sintetinių agurku kolekciją. Pavadinimas teigė, kad tai – autportretai. 2009 metais šis kūriny, 36 agurkai, buvo eksponuotas „Var-tų“ galerijoje, tačiau čia jie buvo eksponuoti be pavadinimo. Taigi galima teigti, kad Wurmas Vilniuje prisistatė kaip anonimas. Galvoda-ma apie kūrinių pavadinimą bei prasmes, kambario erdvėje eksponavau blizgantį Wurmo portretą – su pagarba ironiškam šio autoriaus santykiui su skulptūra ir skulptoriais. Šis portretas blizga, nes Wurmas mąsto apie Jeffą Koonsą.

Prieš metus kartu dalyvavom parodoje „Atvirščia perspektiva“ galerijoje „Kairė-dešinė“ ir pastebėjau, kad turi piromaniškų pomėgių... Ar gerai dega skaidrės ir kodėl?

Gerai dega ne bet kokios skaidrės. Todėl degintos buvo tik specia-liai atrinktos. Jas pirkau internetu – iš Britanijos, Vokietijos, JAV. Girdėjau komentarų, kad mano po-elegis barbiškas, kad tokiu būdu naikinu prieit... Vis dėlto mano strategija čia – bandymas sukurti paralelinį „vaizdą už vaizdo“, gal-vojant apie vaizduotės veikimo me-chanizmus. Tos išdegusios skylys peizažuose – tarsi kosmoso skylys, už kurių – kažkas. Vieniems ten šviesa, kitiems – fantastinis, ką tik sukurta gamtos reiškinys. Turiu ir ciklą degintų gėlių skaidrėse – nuo liepsnos žiedai pražysta naujai ir aš jaučiuosi tarsi selekcininkė, sukūrui-si naujus augalus.

Teko girdėti apie tavo projektą, kurio metu iš video nuomos punkto „Elksyras“ pasiūlėti vaizdai-čių ir, filmų gale įrašusi inkliuzus iš TV, grąžindavai atgal. Kokie inkliuzai tai būdavo?

Tie inkliuzai buvo tuščių kasečių pabaigu užpildymai. Taigi juos pa-matydavo tik tie patys kantriausiai žiūrovai, kurie filmus žiūrėdavo iki galo. Užpildydavau tik tuo, ką tuo-me, paties įrašo metu, transliuoda-to TV kanalai. Šiek tiek žinių, šiek tiek dokumentikos, toks mišinėlis iš tos akimirkos TV aktualijų. Dabar gailiuosi, kad jų nepasilikau ir kaip dokumentacijos, bet tuomet man

buvo smagu daryti būtent taip. Dokumentuoti tai, kas padaryta, ma-no manymu, yra pats nuobodžiaus užsiemimas.

Ar vis dar sudarinėji paskutinių vakarienų meniu?

Nuteisti myriop kaliniai prieš egzekuciją turi teisę į paskutinę vakarienę, kurios meniu jie pasiūlo patys. Surinkau nedidelę tokų meniu kolekciją ir norėjau padaryti tikrą puotą su tais patiekalais. Senokai tai buvo, neigvendinau, kitos idėjos pagavo, bet gal dar viskas pataisoma?

Paskutinį mėnesį apsilankiusi į tavo namuose susidurdavo su monumentalia popieriaus ir tekstu skulptūra „Be pavadinimo“. Tačiau tai tik ledkalnio viršūnė, už jos slypi intriguojanti kelių dešimtmecių šeimos istorija, pasakoja laiškais.

O, tai labai daugiausluoksnis projekto. Instaliacija „Be pavadinimo“, kurioje, pavargusi nuo tekstu pertekliaus, nusukau knygas nuga-reliemis į sieną, buvo didesnio projekto „Rekonstrukcija“ dalis. Viskas prasidėjo nuo to, kad sendaikčių turėjau atradau didžiulę kolekciją motinės dukrai 1965–1990 metais parašytą laiškų. Per šių laiškų asmeninius pasakojimus atskleidžia labai įdomi ir keista šeimos istorija, taip pat socialiniai ir politiniai žmogaus gyvenimo aspektai nuo sovietmečio iki pirmųjų atgimimo reiškinii. Šiuos laiškus suskaitmeninai – toks veiksmas ranka rašyto, intymaus laiško tekštą pavertė literatūra ir su skaitytoju susiinkau jau visiškai kitokiu santykiu. Laiškų tekstai bus publikuoti knygoje kaip gyvas istorijos liudijimas ir citatos, bet lygiagrečiai tenka aiškintis ir teisinius tokų tekstu publikavimo reikalus...

Labai aciū už pokalbį, sėkmės visuose paieškų ir atradimų proce-suose.

Aciū už galimybę pasikalbėti raštu ir gyvai, žodžiu. Rašymas ir kalbėjimas – dvi mąstymo formos, to-dėl džiaugiuosi galėdama apie tuos pačius dalykus pagalvoti dvieju skirtingais būdais.

PARENGĖ DALIA MIKONYTĖ

Jei galva išlaikys

Pokalbis su lenkų aktoriu Dawidu Ogrodniku

Šiemet „Kino pavasaris“ rodo vieną sėkmingesiausių pastarųjų metų lenkų filmų – Maciejaus Pieprzycos dramą „Noras gyventi“. Jis rodomas naujoje festivalio konkursinėje programoje „Baltijos žvilgsnis“. „Noras gyventi“ jau spejė apkeliauti ne vieną svarbų festivalį ir pelnyti daug prizų. Dalį jų skyrė sužavėti festivalių žiūrovai. Pagrindinį neįgalaus filmo personažo vaidmenį sukūrės Dawidas Ogrodnikas neseniai pelnė du itin prestižinius Lenkijos apdovanojimus – žurnalo „Polityka“ skiriamą „Pasport Polityki“ ir Lenkų kino akademijos „Auksinį erelį“ už geriausią vyrą vaidmenį. Pateikiame žurnale „Polityka“ išspaudo pokalbio su aktoriu fragmentus. Beje, Ogrodnikas galima pamatyti ir kitame konkursiniame lenkų filme – Paweł Wajlikowski dramoje „Ida“. 1986 m. netoli Poznanės gimečius Ogrodnikas baigė aktorystės studijas Krokuvoje, vaidina teatre Varšuvos, kine išgarsėjo po vaidmens Leszko Dawido filme „Esi Dievas“.

Šiai laikais Jūsų profesija – nelengvas užsiemimas, bet mėgstate iššūkius. Neįgalaus Mateuszo, sergančio cerebriniu paralyžiumi, vaidmeniu numerėt 10 kilogramų. Ar buvo verta?

Tai specifiška profesija. Eidamas į aktorių atranką susimąstau, kas manęs laukia. Ar bus pastebėtos mano galimybės, nors fiziškai ir neatitinku išsilaudojamo personažo? Ar režisierius iškart man padėkos, nes many, kad nesu tas, kurio jis ieško? Problemų kyla tada, kai nežinau, kaip suvaidinti. Visa kita – pasirinkimo klausimas. Rizika mane traukia. Pakeisti išvaizdą? Mylėtis prieš kamerą? Priklausys nuo požiūrio. Ir nuo to, kaip susitarisu su man artimu žmogumi. Svarbiausia – pasitikėti režisieriumi. Nelaibai galiu lyginti, nes kol kas dirbau su nedaug kinematografininkų. Bet Maciejaus Pieprzycos dėka atlikau nuostabiajį kelionę.

Iš kur kyla poreikis peržengti aktorystės ribas?

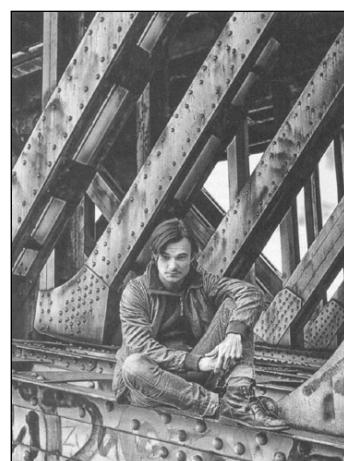
Iš noro patirti asmeniniame gyvenime nepasiekiamas būsenas.

Anonsai

Autorinio kino aljanso filmų seansai Lietuvos regionuose

„Autorinio kino aljanso“ vienijami Lietuvos režisieriai ir produserai tarsi pažadus rodyti nekomercinių lietuviškų kinų šaličiai žiūrovams. Pernai, gruodžio pabaigoje, iškart po „Kino ruporo“ apdovanojimų, jie pradėjo filmų peržiūras Klaipėdoje, amatininkų gildijoje „Krikraga“.

Sausio, vasario ir kovo mėnesiais po Lietuvos miestus ir miestelius keliauja nominuoti ar apdovanoti „Autorinio kino aljanso“ prizais filmai. Programos jau buvo rodytos Anykščių kultūros centre, Utenos

Dawid Ogrodnik

Žmogui daug kam pristaiga drąsos. Menas paverčia igyvendinamais tokius išgyvenimus.

Nebaudžiamai?

Truputį nebaudžiamai. Tačiau tai turi savų pasekmių. Pavyzdžiu, kyla noras kažką panašaus išgyventi tikrovę. Pasekmės lieka. Klausimas, kaip su tuo susidoroti, juk jų panaikinti nepavyks.

Bet juk egzistuoja psychologinės technikos, būdai apsaugoti?

Vaidybą yra fikcija. Tai vaizduotės kūrinys. Aktorystė negali atstoti gyvenimo, nors pagunda kartais labai stipri. Aktorius turi mokėti atskirti tas dvi sferas. Taip sako teorija. Praktika visiškai kitokia. Jei kažkuo gyvenu, intensyviai apie tai mąstau, tuo ir tampa. Tai turi milžinišką įtaką kasdieniam gyvenimui.

Pavyzdžiu.

Pasāmoningai provokuoju įvairias situacijas. Sunku kontroliuoti elgesį, nes to reikalauja tas kitas – personažas, kurį sukūrei. Tai gresia asmenybės skilimą. Tik baigės įvertinti gyvenimą. Bet paskui vėl ateina troškimai vaidinti. Ir gyvenimas vėl skylla.

Tačiau, nepaisant visko, Jūs savęs netaupote?

Nežinau. Jeigu sugebėčiau pajusti pasitenkinimą, kad sugebu kažką suvaidinti neįsigyvendamas, gal taip ir daryčiau. Bet kai žinau, kad tai ne aš esu tas, kurį vaidinu, iškart liaujuosi savimi tikėti. Tai mane dis-

kvalifikuoja kaip aktorių. Nes iškart kas nors paklaus, kodėl taip nerviuosi, bijau, jei mano herojus nesinervina ir nebijo. Būtent todėl, kad juo nesu, kad nesijaučiu taip, kaip jis. Tai ką tada vaidinu?

Kad supanašėtumėt su paralyžiuotu Mateušu iš filmo „Noras gyventi“, tris mėnesius vienas sėdėjote uždarytas bute, kasdien suvalgydavote vos vieną dėžutę konservuoto tuno, alpote filmavimo aikštéléje. Ar tai nebuvo beprotybė?

Buvo. Dabar, praėjus daugeliui mėnesių, galiu tai pasakyti. Ar išdrįščiau antrą kartą padaryti kažką panašaus? Nežinau. Jei pajusčiau tą patį, ką ir prieš „Noro gyventi“ filmavimą – ypatingą to iššūkio potencialą, tikrai ir vėl rizikuociau.

Net ir žinodamas, kad todėl iširo ryšys?

Ištikus aragoniškumo ar nuoširdumo priepliuoliui, kartodavau, kad vaidybą yra pirmoje vietoje. Kad tas susikurtas virtualus gyvenimas svarbesnis už tikrą.

Padarėte klaidą?

Tada taip negalvojau. Dabar taip pat nesigailiu. Taip turėjo būti. Tik svarstau, kas bus toliau.

Vėl pakartosite, kad vaidybą yra svarbesnė už draugystę, meilę, artumą?

Gal tai nuskambės siaubingai, tačiau tam tikra prasme, taip, pakartosi. Nemalonu, jei kas nesuprantas akimirkos konstrukcijos. Gyvenimas eina savo keliu, darbas – savo. Bet vieną akimirką reikia susiartinti, kad trims, keturiems mėnesiams sustabdomė asmeninį gyvenimą ir atsiduodame tik darbui. Tačiau pasitikime vienas kitu, yra kur sugrįžti. Norėčiau, kad viskas funkcionuotų būtent taip.

Gyvenimas turi būti saugumo pagalvė, o aktorystė – žymėti jo kryptį?

Taip.

Ar girdėjote anekdotą apie Danielį Day-Lewisą? Per „Mano kairiosios kojos“ filmavimo pertrauką į aktorystę?

Visada maniau, kad darau tai he-rojui. Bet jūs pasėjote abejonių.

Taip, elgiosi taip ir dėl savęs.

Esate sakęs, reikia būti akylam, kad netaptum savo gyvenimo aktoriumi.

Daugelyje gyvenimo situacijų stebiu savo ir kitų elgesį, tarsi būčiau scenoje. Galvoju: „Štai to gesto prisireiks, to sakinio.“ Bet juk nevaidinu. Stebēdamas save iš šalies, nebeturi įtakos tam, kas esu. Jei nesugebu gyventi tikrai, gal turėčiau likti vienas? Ne vaidinti, kad esu, tik rinkti patirtis, eksperimentuoti savo sąskaita? Tada žinai, kam visa tai.

Nenorite būti spontaniškas stebėtojas?

Norėčiau. Ko gero, taip ir yra. Tačiau aktorių profesinė liga – savęs stebėjimo manija. Stebi, kaip atrodai, kaip elgesi. Gyvenime tai labai trukdo.

Ar aktorystė yra misija?

Nesijaučiu geresnis todėl, kad esu aktorius. Tai tokia pat profesija kaip ir kitos. Nenoriu vaidinti tik dėl pinigų. Geriau porą metų palaukti gero scenarijaus, tobulėti ir suvaidinti kažką ypatingą. Pernelyg daug jau galiau prarasti. Girdėjau apie vieną talentingą režisierių, kuris nuojo į reklamą. Po poros metų suvokė, kad bus sunku grįžti į meninį kiną. Gal jam tai ir visai nepavyks, nes turi jau kitą perspektyvą.

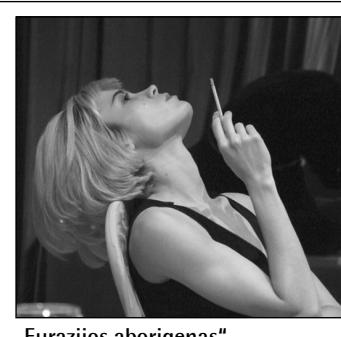
Ar nebijoje, kad su tokiu požūriu Jums bus sunku likti pramogų versle?

Nes išitikinės, ar šis nuotykius užtruks ilgai. Visai nekoketuoju. Esu nuoširdus. Nežinau, ar ateityje būsiu aktorius. Jei mano galva išlaikys, jei tapsiu vis geresniu žmogumi, tada taip. Bet jei pajusiu, kad mane tai sekina, atsisakysiu.

O kas tada?

Tada gal grosiu saksofonu. Arba mokysiu kitus. Man tai malonu. Dėl to nesijaučiu blogesnis ar atsilikęs. Geriau kam nors parodyti kryptį, nei (kaip kad dauguma prieš mane) būti vadinamam lenkų kino viltimi. Ko viltimi? Kad gausiu „Oskarą“? O jei nepavyks? Juk tai vieni niekai. Noriu turėti laisvą pasirinkimą, teisę daryti klaidas. Ir tai viskas.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

„Eurazijos aborigenai“

sugrįžti su naujais kūriniais“, – saiko vienas pagrindinių šių nacionalinio kino kelionių iniciatorių, režisierius ir studijos „Nominum“ produseris Arūnas Matelis.

Žiūrovai turėjo ar dar turės galimybę pamatyti ir ryškiausius, euro-

pictiško autorinio kino tradicijas tėsiančius pastarojo dešimtmecio filmus – Šarūno Barto „Eurazijos aborigenai“, Kristijono Vildžiūno „Kai apkabinsiu tave“, Igno Miškinio „Artimas šviesas“, taip pat maištingus, su tradicijomis polemizuojančius jaunos režisierų kartos kūrinius – Roko Eltermano „Man klinikinė depresija ir aš siurbiu žolę“ bei „Paskutinė medaus mėnesio diena“, Kristinos Buozytės „Kolekcionierė“, „Aurora“ ir kt.

Programose – daug pasaulyje pripažintos, nuolat atsinaujinančios lietuviškos dokumentikos. Kartu su dokumentinio kino meistrų Arūno Matelio, Audrius Stonio, medijų specialisto, eksperimentuotojo

Audrius Mickevičiaus kūriniais rodomi filmai „Liza, namo!“ (rež. Ok-sana Buraja), „Žalumose“ (rež. Ramunė Rakauskaitė), „Kaip mes žaidėme revoliuciją“ (rež. Giedrė Žickytė), „UB Lama“ (rež. Eglė Vertelytė), „Igruški“ (rež. Lina Lūžytė), „Marinos namai“ (rež. Dali Rust).

„Autorinio kino aljansas“ sudarančios studijos „Nominum“, „Tremora“, „Just a Moment“, Uljanos Kim studija, „Kinema“, „Ūkų studija“ inicijuoją edukacinius projektus, rūpinasi kino sklaida, siekia didinti kino, kaip nacionalinės kultūros dalies, žinomumą.

„NOMINUM“ INF.

Nuosprendis pasaulyui

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

Živilė Pipinytė

Aleksėjaus Germano „Sunku būti dievų“ – iš tų filmų, kuriuos privalu žiūrėti, nes režisierius priverčia persvarstyti požiūrį į kiną. Suprantama, kad privalu ne kiekvienam, bet tiems, kuriems kinas vis dar yra menas. Jei ne, galima ramiai pažiūrėti kokį nors „Dalaso klubą“ (rež. Jean-Marc Vallé) ir pasitenkinti gerai papasakota bei suvaidinta, aiškiai humaninę ištarmę formuluojančią istorija. „Dalaso klubas“ visada turės daug daugiau gerbėjų. Ne todėl, kad jis suprantamas ir aiškus vienems, bet pirmiausia todėl, kad filmo kūrėjų požiūris ne tik į kiną, bet ir į žmogų ar pasauly taip pat bus prieimtinis daugumai. Nes jie – gėrio, tikėjimo žmogumi pusėje. Sakysite, banalu ir per daug patoso, bet juk tai ir yra vių panašių filmų varomoji jėga.

Germano požiūris į žmogų ir pasauly visiškai kitoks. Nuo pat pirmųjų „Sunku būti dievų“ kadru žiūrovavas panardinamas į purvą, išmatas, vėmalus, snarglius, suprišinamas su totalia žmogaus menkybe ir pamerktumu likti dvikoju utėle. Ir vienai nesvarbu, kad Germanas remiasi sovietiniu „šestedesiatiukų“ garbinantį brolių Strugackių romanu. Pats būdamas „šestedesiatiukas“, Germanas iki mirties išsaugojo rusų intelegerito idealus ir neapykantą konformistams, bet atsisakė tenkintis filosofiška ironija kaip vienintelį ginklu.

„Sunku būti dievų“ yra ne tik jo *opus magnum*, bet ir nuosprendis pasauly. Vienintelis ir nebeapskundžiamas. Vis dėlto, manau, tai ir yra didžioji filmo silpnybė, nes, kitaip nei ankstesniuose filmuose, „Sunku būti dievų“ Germanas pasijuto filosofu, vieninteliu, kuris ži-

no tiesą. Ankstesniuose jo filmuose tokį tiesmukų teiginį nebuvovo. Greičiau atvirkšciai, rodydamas absurdžiukus žmonių likimus ir dar labiau absurdžiukus į laimės sieki, pavidindamas žiūrovus į beveik fiziškai juntamus kvapus ir garsus, Germanas sakė iš esmės tą patį, tik darė tai leisdamas prisiliesti ne tik prie personažų kasdienybės, bet ir prie ju svajonių, jausmų, trapių iliuzijų. Filosofija ir metaforos atsiradavo ten, kur jų negalėjo būti – apšnerkstame viešbučio kambaryje, kur bando nusižudyti nevykėlis rašytojas, šaltame karō metų vagone, kur susitinka du bedalai, visur ten, kur žmogus lieka bejėgėlis prieš nežinomas ir jam prievarta primestas taisykles.

„Sunku būti dievų“ palieka vie- no begalinio kadro išpučių. Atrodo, kad klajoji po Germano įsivaizduotus viduramžius kaip kilnusis Rumata (Leonidas Jarmolnikas) ir negali iš ten ištrūkti. Prieš keliausdešimt metų iš civilizuotos Žemės į kitą planetą atskridęs mokslininkas turi apsimesti dievo sūnumi, kad galėtų likti tik stebėtoju, istorijos fiksuoju ir nesivelti į victos gyventojų konflik- tūs. Germano Rumata taip pat išsau- gojo „šestedesiatiukų“ bruožų – jis mėgsta džiaza, cituoja Boriso Pa- sternako – daktaro Živago „Ham- letą“, yra ironiškas ir ciniškas, nors jo metalinė pirštinė filmui įpusėjus vis labiau primena archajiško gro- buonio nagus.

Ant Rumatos kaktos pritvirtinta kamera filmuoja viską, bet iš to jokios prasmės. Germanas nuolat ją priverčia pamiršti, fiksodamas kitą, nematomą kamerą, į kurią kreipiasi įvairūs filmo veikėjai. Juos išsiminti sunku, jie visi vienaip ar kitaip pažymėti degradacijos, bet iš tikrųjų yra tos begalinės freskos, kurių mūsų akys kuria režisierius, frag-

mentai. Freska išpučinga, ji prime- na Bruegelį, Bosčą, Dürerį kartu sudėtus, bet taip režisierius jos gausius veikėjus paverčia dar abstraktesniais. Germanas nutrina ribas tarp masuotės ir pagrindinių heroi- jų, bet kartu išsakuo konkretizuoti totalitarinį blogi, kurį, tarkime, knygoje įkūnija Rebė. Todėl galų gale visai neaišku, kodėl juodieji yra blogesni už pilkuosius: ir Arkanaro užkariautojai, ir užkariautieji susi- lieja į vieną siaubingą prievertos instaliaciją. Tačiau juk būtent garsioji frazė apie tai, kad po pilkųjų būti- nai ateina juodieji, ir buvo filmo su- manymo išeities taškas. Ši mintis nuolat skatinė Germaną gržtį prie jaunystės sumanymo, kuris liko neigvendintas net kelis kartus, o pirmakart – dar atmintiną 1968-ųjų rugpjūtį, kai sovietų tankai „vado- vo“ Praha.

Man pasirodė, kad toje milžiniš- koje instalaciijoje dingsta ypač meistriškos ilgosios Germano mizan- scenos, kurios įmantriai judėjimo kreivė visada gniauždavo kvapą. „Sunku būti dievų“ yų, žinoma, yra ir nepaprastai išpučinga, su netikėtais per- cijimais nuo stambaus prie vidutinio plano ar atvirkšciai, bet vis dėlto lie- ka statikos išpučis. Matyt, todėl, kad visą filmą Germanas plėtoja tą pa- čią mintį ir ji nesikeičia: žmonija niekad neišsikapstys iš dugno, meno nušvitimai bus laikini ir apdergi- ti kaip tas freskos fragmentas, pro kurį praslenka ir pilkieji, ir juodieji. Viskas yra beprasmiška. Šita tra- giška išvada Germanui buvo svarbi, gal todėl kartu su ja tragizmo įvyja ir režisierius likimas. Tačiau nepaisant viso to Germano verčia- mo išgyventi siaubo, filmas nesukre- cia. Prislegia, priverčia suvokti ci- vilizacijos ir istorijos absurdą ar net grožėtis į žmogaus pilvo krentan-

„Sunku būti dievų“

čiais viduriais bei visais purvo arba sniego pilkumo atspalviais, bet ne- sukrečia. Juk atsiaskydamas katar- sio (Rumatos atsisakymas palikti planetą ir gržtį atgal į Žemę juo ne- tampa) Germanas tarsi paneigia pats save.

„Sunku būti dievų“ pasiekė mus jau apaugę legendomis, kurias skatinė Germano filmavimo aikstelėje kurti dokumentiniai filmai (iš jų labiausiai įsiminė 2003 m. Piotro Šepotiniko „Germanui šiandien 122 ir 85“), režisierius maksimalizmas ir genijaus aureoli. Šis „Kino pavasaris“, be abejo, išliks prisiminimais pirmiausia apie Germano filmų retrospektyvą, susitikimus su jo našle Svetlana Karmalita ir ta ypatingu susikaupimo atmosfera, kuri lydėjo pirmajį „Sunku būti dievų“ peržiūrą „Vingyje“.

Kai rašau šias eilutes, festivalis dar net nejuspėjo, bet jau ima var- ginti tuštybių mugės atmosfera (auto- mobilialiai, vakarėlių šurmuly, šokiai, kitokios fojė atrakcijos) ir gausybė filmų, kurie lyg balastas pradeda gožti vertingiausius „Kino pavasario“ kūrinius. Duoklė, kurią festivalis atiduoda masinei kultūrai, pradeda priminti Germano kartelį, nors vis dėlto didžiausia šių dienų civilizacijos grėsmė yra jos infantilumas. Tobula iliustracija – Nepri- klausomo Amerikos kino programoje parodytas Johno Krokiado filmas „Nužudyk tuos, kuriuos myli“. Tai ne- apsakomai naivus pasakojimas apie Alleno Ginsbergo jaunystės metus

Kolumbijos universitete, kur poetas susidraugavo su Jacku Keruacku ir Williamu S. Burroughsu. Pirmasis seksas su vyru, narkotikai, maištas filme rodomi lyg sovietinio didvyrio žygiai romane „Kaip grūdinos plienas“. Suprantu, biografinis filmas vi- sada liks biografiniu, bet Danielis Radcliffe'as būsimojo „Staugsmo“ autorius vaidmenyje – pati tikriausia karikatūra. Apie asmenybę, jos brendimą, pastangas rasti tikrają ta- patybę nėra nė kalbos. „Nužudyk tuos, kuriuos myli“ primena „žmo- nių žurnalų pasakojimus apie menininkus, kur dominuoja „kas, su kuo, kur, kada“. Višą filmą Radcliffe'as vaidina, atsiprašau, vienintelė veido išraišką – lyg Ginsbergas būtų Haris Poteris stebuklų šalyje.

P.S. Prašymas festivalių rengė- jams.

Jei jau duodate akreditacijas žmonėms, kurie nežino, kaip elgtis kino teatre, būkit geri, prie akreditacijų pridėkite ir instrukcijas, aiš- kinančias, kad tikruose kino festi- valiuose seanso metu akredituotieji nežiaumoją spragšių, valandą ar daugiau negurkšnoja arbatus su citi- rina arba kitokių gėrimų, su draugais garsiai neaptarinėja filmo veikėjų taip, lyg sėdėtų namuose priešais televizorių, išmaniaisiais telefonais ne- tvarko pašto ir kitokij reikalų, ne- šiojamame kompiuteryje neicisko nuotraukų populiariuose tinklalapiu- se. Visa tai trukdo žiūrėti ir suprasti filmą. Sėdintiems šalia – taip pat.

Ž. P.

Rodo TV

Kur veda baimės

...Šiaurės Islandija, 9-ojo dešimtmečio vidury. Du vyrai – Finas ir Albertas – Islandijos kelių adminis- tracijos darbuotojai – leidžia vasarą bražydami baltas kelių linijas. Ke- liai atrodo begaliniai, jais beveik nie- kas nevažinėja, tik sulypęs sunkve- žimis, kurio vairuotojas retkarčiais pavaisi kelininkus naminuke. Ap- link laukinė gamta, kurios Hafsteino Gunnaro Sigurdsson filmo „Bet kuriuo keliu“ (LRT kultūra, balan- džio 2 d. 21 val.) personažai iki tam tikros akimirkos, regis, ir nepaste- bi. Vyresnysis Finas nori sažiningai vykdyti šeimos jam pavedtą misiją – įdiegti vėjavaičiui Albertui supratimi- apie vyriškas ir kitokias vertybės. Tai nebus lengva, nes sunku bū- tū du skirtingesnius žmones. Tačiau nejmantrūs jų pokalbiai ir to- kie pat nejmantrūs konfliktai at- skleidžia vis daugiau aplinkybių, vi- so to, nuo ko abu vyrai nori pabėgti, jei net patys to nesupranta.

„Bet kuriuo keliu“ – lėtas, mini- malistiškas, bet savaičių įtraukiantis

„Optimist“ istorija

filmas. Nežinau, kaip jis atrodys mažame ekrane, bet pabandyti verta. Kita vertus, „Bet kuriuo keliu“ įdomus ir kaip pavyzdys, kad mažos ki- nematografinės taip pat turi kuo pa- sidalyti su pasauly: filmo perdibinys „Prince Avalanche“ (beje, abu pri- statė „Scanorama“) buvo sukurtas JAV. Jei atvirai, net nežinau, kuris variantas geresnis. Juolab kad šiekart vertinimais labiau siejasi ne su filmu kūrėjų talentu, o su žiūrinčiojo kultūrine patirtimi. Išsiaižduojus, kad tas pats siužetas, tik nufilmuotas Lie- tuvoje, būtų tokis pat mentaliteto liu- dijimas. Juolab kad neatsitiktinai veiksmas perkeltas į netolimą paeiti, kai dar tik buvo prasidėjusi visuotinė globalizacija ir žmonės dar ne- buvo redukuoti iki visur vienodos masinės kultūros vartotojų statuso.

Marko Romaneko filmas „Neleisk man išeiti“ (TV3, 29 d. 00.55) – ir pasi- mus mėgstamo Kazuo Ishiguros ro- mano ekrанизacija. Pasakojimo išeities taškas – moksliškė fantastika, tačiau žanro reikalavimai – tik pre- tekstas prabili apie svarbius daly- kus. Trys pagrindiniai filmo herojai Ketė (Carey Mulligan), Tomis (An- drew Garfield) ir Rut (Keira Knightley) yra žmonių klonai. Jie augina- mi, lavinami kaip tikri vaikai uždarose mokykloje, tačiau neturi jokios at- cities, nes jų organai, kai ateis lai- kas, bus panaudoti svetimoms gyvy- bėms išgelbēti. Suprantama, kad tokis siužetas teikia daug galimybių: galima kurti filosofinę parabolę apie gyvenimo prasmę, filmą apie bren- dimą, filmą apie baimę nebūti savimi, pagalbą melodramą apie pasiau- kojimą, juolab kad trys filmo herojai anksčiau ar vėliau pasijus meilės tri- kampyje. Markas Romanekas, regis, bando viską sudėti į vieną filmą, bet rezultatas, sakyčiau, tik melodrama- tiškai gražus.

Philo Aldeno Robinsono „Bai- mės kaina“ (LNK, 3 d. 22.10) pasi- rodė 2002-aisiais, kai Šaltasis karas

atrodė pasibaigęs. Bus įdomu pasi- žiūrėti filmą dabar, kai viskas pra- sida iš naujo. Filme staiga miršta Rusijos prezidentas, o jo vietą už- ima menkai žinomas žmogus. Tai di- dina įtampą į CŽV vadus priima- dirbtį jauną analitiką, Rusijos specia- listą Džeką, kuris privalo gauti infor- maciją iš pirmų rankų. Netrukus įvyksta dar didesnis siaubas – Čečė- nijos įvyja nuosavą atominę bombą. Daugiau nepasakosių, nors ne istorija čia svarbiausia: o pasāmoningos ir niekur nedingusios baimės, kurias pa- našūs filmai artikuliuoja ir įvaizdina.

Šivakar (TV1, 28 d. 22.45) „Sno- bo kine“ rodomas Craigo Shefferio „Vakarėlis“ (2007) – taip pat apie baimių išspūdymą. Filmo herojus Džonis ilgi planavo įgyvendinti sa- vo amerikietišką svajonę. Tačiau vi- sus jas pastangas nubraukti vienas va- karėlis. Jo svečiai vienas už kitą spalvingesni: aukšto lygio sukčius, ne- kalta mergelė, nuo Kubos pabėgliai, pornobiznio karalius, transseksualas su lavonu glėbyje... Sumanymas puikus, tik gerų norų, deja, neužtenka, ypač jei nori sukurti gerą filmą.

Kino teatruse dar galima pama-

tyti naujausią Davido O. Russellio filmą „Amerikietiška afera“, o LNK (30 d. 23 val.) primins ankstesnį, ku- ris pernykštėje „Oskaru“ ceremonijoje neliko nepastebėtas. „Optimisto istorija“ man pasirodė tikrai amerikietiškas filmas ir ne tik dėl savo optimistinės pabaigos. Pagrindinis filmo herojus – buvęs mokytojas Petas (Bradley Cooper) – gržta į psichiatrinės, kur praleido aštuoni mėnesius. Jam uždrausta matyti su buvusia žmona, gyvenimas pozityviai nusiteikus tėvų namuose taip pat ne pyragai. Tačiau pažintis su kita tokia pat ekscentriška būtybe – našle Tifani (Jennifer Lawrence) netikėtai abiems tapo išsigelbėjimu. Ži- noma, kol personažai tai supras, bus daug konfliktų, juokingų situacijų ir veiksmo posūkių, bet esmė juk ne čia. Esmė – totalios tolerancijos idė- ja, kurių filmo kūrėjai diegia mums nuo pirmųjų kadrų. Gal todėl ta idė- ja ir trikdo. Turime būti pakantūs visiems, kurie linki mums gera, ir ta- da nebėrieks kovoti su savomis bai- mėmis?

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Parodos	Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9	„Skalvija“ nuo 28 d. – Ričardo Šileikos paroda „Kelionė“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			Dailė
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Tuskulėnų rūmų rimties parko memoria-linis kompleksas Žirmūnų g. 1F Paroda „Sibire ant beržo tošies rašyti laiškai“	Idomiai dirba ir Julijonas Urbonas, ir Vadimas Fishkinas. Vienas tiki technologijos galia, kitas pabrėžia miražišką jos pusę, todėl verta žiūrėti iškart abu galerijoje „Vartai“, projekte „Artscape: Slovėnija“. Paroda veikia iki gegužės 12 d.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Oršos mūšio 500-ujų metinių minėjimo paroda „Oršos mūšis“ iki 30 d. – paroda „Nuostabioji žemė. Dailininkai Rytu Prūsijoje. XIX–XX a. pirmos pusės tapyba iš Aleksandro Popovo rinkinio“	„Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 „Artscape“: Slovėnija. Vadimas Fishkinas, Julijonas Urbonas	Galerija „Šofar“ Mėsinų g. 3A/5 iki IV. 3 d. – istorinė-dokumentinė ekspozicija „Pasivaikščiojimas Vokiečių gatve XIX amžiuje: kur ir ką pirkо Vilniaus miestiečiai“	Teatras
Radvilių rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Europos dailė XVI–XIX a. Dubingių ir Biržų kunigaikščių Radvilų Ryti Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas	„Galerija „Aidas“ Trakų g. 13 Beso Margiani (Gruzija) tapyba	KAUNAS	Artėja dar viena sceninė Antono Čechovo kūrybos interpretacija. Ši kartą balandžio 4, 5 d. 18 val. Valstybiname jaunimo teatre galésite pamatyti Algirdo Latėno režisuerot „Vyšnių sodą“.
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3A</i> Paroda „Nuo karo iki taikos“ (XX a. penktos dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)	„Prospektų“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki IV. 1 d. – Marijos Šileikaitės-Čiūrkienės paroda „...iš spalvotų dienų“	M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Paroda „Sveikas, Paryžiai! Litvakų dailininkų kelias“	Muzika
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Goštauto g. 1</i> Vytauto Kasiulio kūrių kolekcija Paroda „Arbit Blato Paryžius ir Venecija“	Pamėnkalnio g. 1/13 iki IV. 1 d. – Jolantos Kvašytės autorinė keramikos paroda „Kinija. Azijos tigrė“	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 Keramikų Lilio Olšauskienės ir Augustės Olšauskaitės paroda „Abi“ Paroda „Jonui Vaičiui – 110“ Paroda „Leonardas Vaitys. Architektūra: kūrybos faktai“	Kovo 29 d., šeštadienį, 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje vyks nečiliiniai „Simfoniniai susitikimai“: pasirodys du Lietuvą pasaulyje garsinantys muzikantai. Tai JAV gyvenantis, išskirtine charizma ir menine įtai-ga apdovanotas pianistas Andrius Žlabys ir Vokietijoje reziduojanti dirigentė Mirga Gražinytė-Tyla. 2013–2014 m. koncertų sezoną M. Gražinytė eina pirmojo kapelmeisterio pareigas Berno operos teatre, o nuo 2014 m. sausio ji paskirta Zalcburgo operos teatro pagrindine dirigente 2014–2015 m. koncertų sezonui. Kartu su LNSO parengtoje simfoninės muzikos programe skambės Beethoveno Penktoji simfonija, Brahms Pirmasis fortepijoninis koncertas bei Ramintos Šerkšnytės simfoninė partitura „Ugnys“.
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenala <i>Arsenalo g. 1</i> Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Tradicinius audimas: spalva ir ornamentas“ iki 23 d. – paroda „Žemaičių krikšto ženklai“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 Gaivos Paprastosios tapybos darbų paroda „Kitokas pasaulis“	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55 Paroda „Tautų arenė. Paryžius 1937“ iki IV. 6 d. – Telesforo Valiaus (1914–1977) paroda „Paskutinis rytas“	Kinas
Gazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Galerija „Arka“ Aušros Vartų g. 7 iki IV. 5 d. – Algimanto Stanislovo Kliaugos tapybos paroda „Širdies sūvėsos...“ Paroda „Platus kampas. Laiko limitas“	A. Žmuidzinavičiaus kūriniai ir rinkinių muziejus V. Putvinskio g. 64 Mildos Gailiūtės paroda „Sugržinėjimai“	Trys Tsai Ming-liango filmai – unikalūs grynojo kino pavyzdžiai kino teatre „Forum Cinemas Vingis“: „Benamai sunys“ (30 d. 11 val.), „Laiškai iš Pictų“ (28 d. 21.30, 30 d. 15.30, balandžio 3 d. 21.15), „Kelionė į Vakarus“ (29 d. 16.15, balandžio 2 d. 17 val.).
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Grafinio dizaino paroda „Plakatų apsuptyje“ Paroda „Stotelė: Vilnius“	Lietuvos dailininkų sąjungos parodų salė Vokėčių g. 4 / 2 Alytaus dailininkų darbų paroda „Uogos“	Galerija „Vitražo manufaktūra“ Stiklių g. 6 Miglės Grigutytės ir Pauliaus Šliaupos videoinstalacija „Cycle“	KKKC parodų rūmai Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Tarptautinė šiuolaikinio meno bienalė „Jaunieji Europos kūrėjai 2013–2015“
Galerija „Akademija“ <i>Pilies g. 44/2</i> iki IV. 5 d. – Jānio Mažeckio paroda „Quasi una fantasia“	Galerija „Kunstкамера“ Ligoninės g. 4 Stasio Eidrigevičiaus paroda „Pratęsti paveikslai“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Arydo Martinaicio paroda „Spalvų zona II“	Klaipėdos galerija Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 iki IV. 3 d. – Jono Grundos personalinė skulptūrų paroda „Mama neiseik j darbą“
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> iki IV. 5 d. – Džinų Jasiniūnės paroda Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės tapyba	„Mažoji galerija“ Latvių g. 19A Paroda „Aktas“ (tapyba, grafika, skulptūra)	Galerija „Balta“ M. Valančiaus g. 21 Vilmos Marės paroda „Madinga Nepriklausomybė“	Herkaus galerija Herkaus Manto g. 22 Aurimo Eidukaičio tapyba
Galerija „ARgenTum“ <i>Latako g. 2</i> iki 31 d. – Vinco Kisarauskio (1934–1988) miniatiūrų paroda „Kitokios „kamėjės“	Galerija „Vitražo manufaktūra“ Stiklių g. 6 Miglės Grigutytės ir Pauliaus Šliaupos videoinstalacija „Cycle“	Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Rasos Mačiulienės autorinių papuošalų paroda „Pasišnekėjimai“	ŠIAULIAI
„5 Mills“ <i>Malūnų g. 5.</i> „Grafikos nakties Nr. 1“ laboratorijoje sukurtų darbų paroda	Galerija „Kunstкамера“ Ligoninės g. 4 Dalia Stalauskienės piešinių ant stiklo paroda „Šviesi diena abipus lango“	Dalios Stalauskienės piešinių ant stiklo paroda „Sigitas ir Ričardo Lukošiūnų keramikos paroda „Molio dėlionė dvieim“ iki IV. 4 d. – Laimos Dzigaitytės kūriniai paroda „Žolynų grafika“ iki 31 d. – Vytauto Kasiulio (1918–1995) kūriniai paroda	Laiptų galerija Žemaitės g. 83 nuo IV. 4 d. – Rimu Bičiūno tapybos paroda „Po penkerių metų“
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Adolfo Šaulio (Estija) paroda „Grand Free“	Galerija „Meno niša“ Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 Paroda „Arno Fischer. Fotografija“ Artūro Morozovo fotoparoda	Dailės galerija Vilniaus g. 245 iki IV. 5 d. – paroda „Gyvos Šiaulių regiono tautodailės tradicijos 48-ojoje parodoje“
Telšių galerija <i>Kęstučio g. 3</i> iki 31 d. – Telšių rajono ikimokyklinių įstaigų pedagogų kūrybos paroda „Daiktai, atgiję naujai“ iki IV. 5 d. – VDA Telšių fakulteto studentų tarpdisciplinė paroda „Be patirties“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Adolfo Šaulio (Estija) paroda „Grand Free“	Galerija „Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė“ Totorių g. 22–4 iki 29 d. – Sigito Šulnienės paroda	Spektakliai
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Adolfo Šaulio (Estija) paroda „Grand Free“	Galerija „Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė“ Totorių g. 22–4 iki 29 d. – Sigito Šulnienės paroda	Vilniaus mažasis teatras
Telšių galerija <i>Kęstučio g. 3</i> iki 31 d. – Telšių rajono ikimokyklinių įstaigų pedagogų kūrybos paroda „Daiktai, atgiję naujai“ iki IV. 5 d. – VDA Telšių fakulteto studentų tarpdisciplinė paroda „Be patirties“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Adolfo Šaulio (Estija) paroda „Grand Free“	Galerija „Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė“ Totorių g. 22–4 iki 29 d. – Sigito Šulnienės paroda	28 d. 18.30 – „TRISTANAS IR IZOLDA“ (pagal R. Wagnerio muz.) Libreto autorui K. Pastoras, C. Alphenaar. Choreogr. – K. Pastoras (Lenkija). Muzikinis vad. ir dir. – M. Pitrėnas 29 d. 18.30 – PREMJERA! O. Narbutaitės „KORNETAS“. Dir. – R. Šervenikas
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė“ Totorių g. 22–4 iki 29 d. – Sigito Šulnienės paroda	30 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – R. Šervenikas 31 d. 19 val. – Vakarų Vokietijos radijo simfoninių orkestros Solistič A. Vinnitskaja (fotopėjėnas). Dir. – J.-P. Saraste. Programoje S. Rachmaninovo-Paganini, J. Brahmo kūriniai
Vilniaus mokytojų namai <i>Vilniaus g. 39/6</i> Valerijaus Kirilovo fotografijos ir Dianos Zvėdinių tapybos darbų paroda „Atspindžiai“	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Post“ galerija Laisvės al. 53 iki IV. 5 d. – paroda „Kartos (Nesi)kartoja“	Nacionalinis dramos teatras
Gintaro muziejuς-galerija <i>Šv. Mykolo g. 8</i> iki 31 d. – R. Mėnulio Katino paroda „Miesto istorijos“	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Post“ galerija Laisvės al. 53 iki IV. 5 d. – paroda „Kartos (Nesi)kartoja“	Didžioji salė
Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> Vaidos Marijos Knabikaitės tapyba	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Post“ galerija Laisvės al. 53 iki IV. 5 d. – paroda „Kartos (Nesi)kartoja“	28 d. 18.30 – T. Slobodzianeko „MŪSŲ KLASĖ“. Rež. – Y. Ross
Vilniaus mokytojų namai <i>Vilniaus g. 39/6</i> Valerijaus Kirilovo fotografijos ir Dianos Zvėdinių tapybos darbų paroda „Atspindžiai“	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Post“ galerija Laisvės al. 53 iki IV. 5 d. – paroda „Kartos (Nesi)kartoja“	29 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas
Telšių galerija <i>Kęstučio g. 3</i> iki 31 d. – Telšių rajono ikimokyklinių įstaigų pedagogų kūrybos paroda „Daiktai, atgiję naujai“ iki IV. 5 d. – VDA Telšių fakulteto studentų tarpdisciplinė paroda „Be patirties“	Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir aukas“ iki 29 d. – paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemėn jgilintas, štieki metu stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“	Galerija „Post“ galerija Laisvės al. 53 iki IV. 5 d. – paroda „Kartos (Nesi)kartoja“	30 d. 18.30 – J. Giraudo „IR VĖL VISKAS BUS GERAI“. Rež. – C. Graužinės
„7md“ rekomenduoja			IV. 2 d. 13, 18.30 – K. Binkio „ATŽALYNAS“. Rež. – J. Vaitkus
			3 d. 18.30 – M. Bulgakovo „MEISTRAS IR MARGARITA“. Rež. – O. Koršunovas

L. Petruskas, I. Cipliauskas, J. Damaševičius	Kauno kamerinis teatras	30 d. 12 val. Molėtų šv. apaštalu Petro ir Povilo bažnyčioje, 30 d. 16 val. Videniškių augustinų vienuolyne – Valstybinis Vilnius kvartetas. Programoje J. Haydno „Septyni paskutiniai mūsų Išganytojo žodžiai ant kryžiaus“ Skaitomas tekstas iš V.A. Dambravos knygelės „Septyni žodžiai“
Rusų dramos teatras		
28 d. 19 val. – „HARRY MANX“ (Kanada)	28 d. 18 val. – F. Rabelais „GARGANTIUA IR PANTAGRUELIS“ Rež. – S. Rubinovas	4 d. 14 val. Kuršėnų vaikų namuose, 4 d.
29 d. 18.30 – F. Veberio „KVAILIŲ VAKARIENĖ“. Rež. – M. Poliščukas (Prancūzija)	29 d. 18 val. – A. Volodino „PENKI VAKARAI“ Rež. – A. Pociūnas	18 val. Šiaulių dramos teatre – K. Donelaičio metams. Čiurlionio kvartetas, A. Krikščiūnaitė (sopranas), V. Rumšas (aktorius). Programoje K. Donelaičio, Maironio, V. Mykolaicičio-Putino, Just. Marcinkevičiaus poezią; J. Naujailio, A. Kačanausko, S. Šimkaus, J. Gruodžio, A. Belazaro dainos
30 d. 12 val. – „LINKSMOJI EINŠTEINO LABORATORIJA“. Rež. – S. Pikturaite	30 d. 18 val. – P. Lagerkvisto „NEŪŽAUGA“ Rež. – S. Rubinovas	NAKTIS“ Rež. – S. Rubinovas
30 d. 18.30 – N. Simono „PASKUTINYSIS AISTRINGAS MEILIUŽIS“. Rež. – O. Lapina, J. Bogdanovič-Golubeva	IV. 1 d. 18 val. – F. Rabelais „GARGANTIUA IR PANTAGRUELIS“ Rež. – S. Rubinovas	
IV. 1 d. 19 val. – L.H. Morstino „LELIJOS“ (lenkų k.). Rež. – I. Litvinovič (Vilnius lenkų teatras)	5 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS“ Rež. – S. Rubinovas	
2 d. 19 val. – „DAMŲ ROJUS“ (Daugpilio teatras, Latvija)		
Teatras „Lelė“		
29 d. 12 val. – E.T.A. Hoffmanno „SPRAGTUKAS“ Scenarijus aut., rež. ir dail. – V. Mazūras	28 d. 19 val. – PREMJERA! F. Rame, D. Fo „LAISVOJI PORA“. Rež. – R. Januškevičiūtė, A. Baniūnas	VILNIUS
30 d. 12 val. – J. Mačiukevičiaus „BITĖ MAJA“ (V. Bonzelso knygos „Bitė Maja ir jos nuotykiai“ motyvais). Rež. ir dail. – V. Mazūras	29 d. 18 val. – G. Grajausko „REZERVATAS“. Rež. – A. Veverskis	Kongresų rūmai
Mažoji salė	30 d. 12 val. – A. Dilytės „SIDABRINIS FÉJOS ŠAUKŠTELIS“ Rež. – A. Dilytė	28 d. 19 val. – simfoninis koncertas „Muzikinis jubiliejas“, skirtas R. Romoslauskui kūrybinės veiklos 30-mečiui. R. Romoslauskas (altas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – M. Staškus. Programoje M. Bricho, Z. Bružaitės, G. Enescu, J. Brahmo kūriniai
29, 30 d. 14 val. – A. Gustačio „SILVESTRAS DÜDELĒ“. Rež. ir dail. – R. Driežis		
Menų spaustuvė		
28 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – M. von Mayenburgo „UGNIES VEIDAS“. Rež. – O. Koršunovas (OKT/Vilnius miesto teatras)	29 d. 12 val. – PREMJERA! „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“ (pagal L. Jakimavičiaus pasaką). Aut. ir rež. – A. Sunklodaitė. Dail. – G. Bražytė, komp. – D. Gnedinas, vaizdo projekcijos – Dž. Katino	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
29 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „GAIDELIS PINIGAUTOJAS“. Rež. – Š. Datenis (jaunuju scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)	30 d. 14 val. V. ir S. Ratkevičių lėlių muziejuje – PREMJERA! „PELIUKO PASAKŪ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. – G. Radvilavičiūtė	28 d. 17 val. S. Vainiūno namuose – Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijos fortepijono katedros studentai
29 d. 16 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĘCIO PASAKA“. Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija)	30 d. 12 val. – „ČIPOLINO NUOTYKIAI“ (pagal G. Rodari). Rež. – K. Jakštės	IV. 2 d. 18 val. S. Vainiūno namuose – LMTA Liaudies instrumentų katedros lektorė J. Babaliauskienės kanklių klasės studentė M. Jurgilaitė. Koncertmeisterė A. Petručionytė
IV. 1 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „ATVIRAS RATAS“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)		Mokytojų namai
2 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinės (teatras „cezario grupė“)	30 d. 13 val. Žvejų rūmuose – S. Maršako „KATĖS NAMAI“. Rež. – D. Rabašauskas	28 d. 18 val. Svetainėje – „Vienišų vilkų“ klubas pristato: „Karo ir taikos“ dainų vakaras. Dalyvauja Š. Mačiulis ir „Vilkai“, grupė „Dinozaurai“ ir kt.
4 d. 18, 21 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! „TIKRATIKRAISTORIJA“. Kūrybinė komanda A. Navickas (muzika), L. Vaskova (teatras), S. Biekšaitė (teatras) (Operomanija)	30 d. 18.30 val. – V. Ganelino, S. Gedos „VELNIO NUOTAKA“	28 d. 18 val. Didžiojoje salėje – projektas „Migruojančių akademijos“ Fortepijonu skambina A. Valušytė (A. Žvirblytės fortepijonu kl.). Programoje S. Vainiūno, L. van Beethoven, S. Rachmaninovo, C. Debussy ir kt. kūriniai
KAUNAS	30 d. 12 val. Kolonų salėje – „VERPALŲ PASAKOS“	29 d. 16 val. – Svetainėje – muzikinė popietė „Kiekviena diena – šventė“. Dalyvauja V. Kurnickas (tenoras), G. Skinderytė-Kurnickienė (sopranas) ir kt. Programoje A. Dvoržako, J. Strausso, I. Kalmano, R. Rodgerso, V. Kurnicko ir kt. kūriniai
Kauno dramos teatras		
28 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – I. Turgevė „MÉNUO KAIME“. Rež. – V. Tertelis	PANEVĖŽYS	
29 d. 15 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> – S. Srblijanovič „SKÉRIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas	Juozo Miltinio dramos teatras	
29 d. 19 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – Harry Manx (Kanada)	29 d. 17 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS IS AISTROS KAMUOJAMU MEILIUŽIŪ“. Rež. – G. Gabrėnas	Vaka rai
30 d. 15 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> – I. Paliulytė „LIŪDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė	IV. 1 d. 13 val. – PREMJERA! G. Morkūno „Š NUOMŠKO GYVENIMO“. Rež. – A. Gluskinas	
30 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „JERU-ZALĖ“. (pagal J. Butterworth).		
Rež. – R. Atkočiūnas		
IV. 1 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – J. Patricko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“. Rež. – A. Latėnas	Koncertai	
2 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – D. Danis „AKMENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius	Lietuvos nacionalinė filharmonija	
3 d. 14 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „MODERATORIAI“. Rež. – A. Kurienius	28 d. 18 val. <i>Klaipėdos koncertų salėje</i> , 29 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistas – A. Žlabys (fortepijonas). Dir. – M. Gražintė-Tyla. Programoje J. Brahmso, R. Šerkšnytės, L. van Beethoveno kūriniai	
4 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. Rež. – R. Tuminas (Vilnius mažasis teatras)	30 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Keturių stichijos“. Lietuvos kamerinių orkestras. Dir. – M. Barkauskas. Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras (vad. – J. Vaitkevičienė). Solistė M. Martinsonė (sopranas). Aktorius N. Gadliauskas. Rež. – J. Šurnaitė. Programoje V. Bartulio ciklas „Keturių stichijos“ merginų chorui ir styringiamis (premjera)	
4 d. 18.30 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> – B. Srblijanovič „SKÉRIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas	30 d. 16 val. <i>Taikomiosios dailės muziejuje</i> – trio „Kaskados“: A. Širkšnūtė (fortepijonas), R. Mataitytė (smuikas), E. Kulikauskas (violončelė). Programoje J. Haydno, F. Mendelssohno-Bartholdy kūriniai	
5 d. 18 val. – G. Donizetti „LIUČUA DI LAMERMUR“. Muzikos vad. ir dir. – J. Geniušas	30 d. 16 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – Dž. Bidva (smuikas), D. Bagurkas (kontrabonas), K. Žebrauskaitė (akordeonas). Programoje I. Stravinskio, S. Prokofjevo, D. Tabakovas, A. Piazzollas kūriniai	
IV. 2 d. 17 val. – R. Rodgerso „MUZIKOS GARSAI“. Rež. – J. Viliūnas	29 d. 16 val. – S. Žvirgždo paskaita iš ciklo „Vilniaus netektybė: fotografija atskleidžia istoriją“	
4 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – V. Visockis		

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Ars et praxis / Lietuvos muzikos ir teatro akademija ; redakcinė kolegija: vyriausiasis redaktorius Jonas Vytautas Bruveris ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, [2013]. – Virš. ir nugar. antr.: Ars & praxis. – ISSN 2351-4744

[T.] 1 (2013) / sudarytoja Laima Budzinauskienė. – [2013] (Vilnius : Petro ofsetas). – 213, [1] p. : iliustr., faks., nat. – Str. liet., santr. angl. – Tiražas 150 egz.

Audiniai ir jų spalvos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istoriniuose šaltiniuose / Gražina Marija Martinaitevičiūtė ; [vertėja i anglių kalbą Albina Strunga, vertėja į lenkų kalbą Miroslava Dvilevičiūtę]. – Vilnius : Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2013 (Vilnius : Standartų sp.). – 174, [2] p. : iliustr. – (Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų studijos = Studies of the Palace of the Grand Dukes of Lithuania = Studia Palacu Wielkich Księży Litewskich ; t. 17). – Dalis gretut. teksto liet., angl., lenk. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-8061-26-0 (jr.)

Jonas Gasiūnas : [tapytojas] / Krzysztof Stanislawski, Milda Žvirblytė, Alfonsas Andriuškevičius ... [et al.]; [vertimas: Kotryna Džilavjan]. – Kaunas : Galerija „Meno parkas“, 2013 (Kaunas : Spaudos praktika). – 198, [2] p. : iliustr. – Virš. aut. nenurodyti. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-9955-674-28-3

Grupė 24 : [leidinys apie dailininkų ir dailėtyrininkų grupę, jos narių kūrybą]. – Kaunas : Galerija „Meno parkas“, 2013 ([Kaunas] : Spaudos praktika). – 262, [2] p. : iliustr., faks., portr. – Tekstas liet., angl. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9955-674-32-0

Elena Jakutytė (1911–1999) : grafikos pasaulio suvokimas ir darna / Kristina Budrytė-Genevičė. – Kaunas : Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyrius, 2013 (Kaunas : Kopa). – 134, [2] p. : iliustr., faks., portr. – Virš. aut. nenurodyta. – Santr. angl. – Tiražas 1120 egz. – ISBN 978-609-8009-10-1 (jr.)

Keturios istorijos ar daug daugiau? = Four stories or many more? : [tapybos katalogas] / Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnienė ; [tekstai: Kristina Budrytė-Genevičė, Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnienė] ; [vertimas: Kotryna Džilavjan]. – Kaunas : Galerija „Meno parkas“, 2013 ([Kaunas] : Spaudos praktika). – 95, [1] p. : iliustr. – Virš. antr.: 4 istorijos ar daugiau? – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9955-674-31-3

Kryždirbystės kūriniai ir mediniai paminklai : piešiniai / Jonas Lukšė. – Kaunas : XXVII knygos mėgėjų draugija, 2013 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 87, [1] p. : iliustr. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-609-95521-1-8

Lietuvos muzikologija = Lithuanian musicology / redakcinė kolegija: vyriausioji redaktorė Gražina Daunoravičienė ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2013. – ISSN 1392-9313

T. 14 (2013) / sudarytoja Gražina Daunoravičienė. – 2013 (Vilnius : Vilnius dailės akad. sp.). – 223, [1] p. : iliustr., faks., nat. – Str. ir santr. liet., angl. – Tiražas 200 egz.

Miesto kraštovaizdžio architektūra / Konstantinas Jakovlevas-Mateckis ; Vilnius Gedimino technikos universitetas. – Vilnius : Technika, 2003- . – (jr.)

T. 3: Miesto kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo principai : [monografija]. – 2014 (Vilnius : BMK I-kla.). – 347, [1] p. : iliustr., žml. – Santr. angl. – Tiražas [80] egz. – ISBN 978-609-457-534-1

Muzikos žemyno kelias : [straipsnių rinkinys] / Jonas Vytautas Bruveris ; sudarytoja Rūta Gaidamavičiūtė. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 603, [5] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8071-14-6 (jr.)

Nuotraukos dokumentams = Photographs for documents : [albums] / Vytautas V. Stanionis ; sudarytojas Gintaras Česonis ; teksto autorė leva Meilutė-Svinkūnienė ; vertėja Julija Vasilenko-Maskytė ; Kauno fotografių galerija. – [Kaunas] : Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno skyrius, 2013 ([Kaunas] : Kopa). – [45] susegti lapai : portr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Kita lapų pusė tuščia. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-8099-04-1

Opera „Varžybos“ = Opera „La Gara“ = Opera „The Competition“ : [libretas ir kita medžiaga] / Michele Bianchi (Alberto Vimina) ; [sudarytojas, įvadinio teksto autorius ir vertėjas į italių kalbą Guido Michelini] ; [vertėja iš senosios italių kalbos ir komentarių autorė Birutė Žindžiūtė-Michelini, vertėja į anglų kalbą Albina Strunga]. – Vilnius : Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2013 (Vilnius : Standartų sp.). – 263, [1] p. : iliustr., faks., portr. – (Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų studijos = Studi del Palazzo dei granduchi di Lituanie = Studies of the Palace of the Grand Dukes of Lithuania ; t. 16). – Dalis gretut. teksto liet., angl., it. ir liet., senaja it., senaja vok. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-8061-22-2 (jr.)

Slapčių didžiųjų dailininkų gyvenimai : nutylėti faktai apie garsiausius tapytojus ir skulptorius / Elizabeth Lunday ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Virbickienė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 271, [1] p. – Tiražas 2000 egz.

„Filomena“

Savaitės filmai

Baubas ***

Prisimenantims, ko gero, vienintelj sovietinj siaubo filmą „Baubas“, kurį 1967 m. sukūrė Georgijus Kropačiovas ir Konstantinas Jeršovas, naujoji, nuo originalo itin nutolusi Nikolajaus Gogolio apysakos ekranizacija gali pasirodyti ne baisi, o jukinga, nors profesionalus ir nustebins speciaлиju efektų kokybę (šiam filmui buvo sukurta speciali technologija). Naujasis filmas perkels į XVIII a. pradžią. Kartografas Džonatas Grinas (Jason Flemyng) vyksta į rytus. Kirtęs Transsilvaniją ir Karpatus, jis patenkia į miškuose pasislēpujant kaimelį. Cia gyvenantys žmonės kartografui atrodo keisti, jie naivai tiki, kad, atskyrę nuo pasaulio, apsaugos save nuo blogio. Tačiau būtent čia materialistui Grinui teks susitikti su ištikimu velnio tarmu. Olego Stepčenkos filme vaidina populiarūs rusų aktoriai Andrejus Smoliakovas, Aleksejus Čadovas, Agnija Dikovskytė, Jurijus Čurila, Valerijus Zolotuchinas, Nina Ruslanova (Rusija, Vokietija, D. Britanija, Čekija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Divergentė **

Dar vienos populiarios knygos paaugliams – Veronicos Roth trilogijos pirmosios dalies „Netinkama“ ekranizacija. Veiksmas nukelia į ateities Žemę. Ant Čikagos griuvėsių iškilusioje metropolijoje kuriama tobula visuomenė, todėl visi 16 metų sulaukę paaugliai turi pasirinkti vieną iš penkių frakcijų ir likti joje visą gyvenimą. Kiekviena frakcija atspindi charakterio savybes: nuo širdumą, atsisakymą, draugiškumą, erudiciją ir drąsą. Jei paauglys turi daugiau nei vieną bruožą, jis pavadinamas netinkamu ir eliminuojamas. Filmo herojė Beatris taip pat netinkama (neaišku, kodėl filmo platintojai pavadinio ją divergentė), bet jai pavyks pabėgti ir rasti kelią į požemius. Cia gyvenantys žmonės nusprenād pasipriešinti žauriai sistemai. Beatris turės rasti savyje pakankamai drąsos, kad kovotų už tai, ką myli. Pagrindinius vaidmenis Neilo Burgerio filme sukūrė Shailene Woodley, Theo Jamesas, Kate Winslet, Zoe Kravitz (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Filomena ****

Airė Filomena pagimdė sūnų būdamas paauglė, o tokias „puolusias“ merginas Airijoje siūsdavo į vienuolyną „persiaulkėti“. Vienuolės atėmė Filomenos sūnų ir atidavė ji įsiavaikinti amerikiečių šeimai. Kai Filomenai pavyko ištūkti iš vienuolyno, ji gyveno dorai, oriai, bet visą laiką ieškojo sūnaus. Jos istorija susidomėjo žurnalistas, kuris raše apie bažnyčios slaugytojus likimus. Kartu šie du labai skirtinėti žmonės vyksta į JAV ieškoti Filomenos sūnaus... Garsus britų režisierius Stephenas Frearsas („Karanlienė“, „Pavojingi rýšiai“) sukūrė filmą pagal tą kelionę aprašiusi Martino Sixsmitho knygą „Parastas Philomenos Lee vaikas“. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Judi Dench ir Steve'as Cooganas (D. Britanija, JAV, Prancūzija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Viešbutis „Grand Budapest“ ****

Naujausio, vasarį Berlineles Didžiuoju žiuri prizu – „Sidabriniu lokiu“ apdovanoto Weso Andersono filmo veiksmas perkelia į išgalvotą Europos šalį Zubrovką didžiųjų permanentų išvakarėse. Filmo herojus garsus rėtyjos prisimena savo susitikimą su didelio Europos viešbučio savininku Nuliu Mustafa. Prieš pus' amžiaus Nulis jame pradėjo dirbtį pasiuntinuku – administratorius pono Gustavo mokinui. Gustavas greit pajuto palankumą karō pabėgėliui Nului. Ponas Gustavas mokojo jautriai aptarnauti pagyvenusias viešbučio viešnias, tad viena jų paliko jam brangų renesanso laikų paveikslą. Bet paaškėjo, kad gausūs velionės giminaičiai taip pat nori paveikslą... Tai skamba kaip pokštas, bet tai ne vienintelė priežastis pasižiūrėti puošnų lyg lėlių nameliškai ir kartu ironiškai, užuominu į Europos literatūrą ir meną prismaigstytą filmą. Vaidmenis filme sukūrė Ralphas Fiennesas, Tony Revolory, Saoirse Ronan, Tilda Swinton, Jude'as Law, Tomas Vilkinsonas, Adrienas Brody, Willemas Dafoe, Edwardas Nortonas, Léa Seydoux, Harvey Keitelis, Mathieu Amalricas, Billas Murray'us, Jasonas Schwartzmanas, Owenas Wilsonas, Jefas Goldblumas (D. Britanija, Vokietija, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

28, 29, 31–VI. 3 d. – Divergentė (JAV) – 16 val.
28–VI. 3 d. – Filomena (D. Britanija, JAV, Prancūzija) – 15.45, 18.15
28, 29, 31–VI. 3 d. – Geriausi pornomodeliai – atvirai (JAV) – 21.30
IV. 5 d. – G. Puccini „Bohema“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
30 d. – D.F.E. Aubero „Markas Spada“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.
28–IV. 3 d. – „Kino pavasaris 2014“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.kinopavasaris.lt)
Ponas Žirnis ir Šermanas (JAV) – 11, 13.20
28, 29, 31–VI. 3 d. – Tarzanas (JAV) – 11.15, 13.40; 30 d. – 11.15
28, 29, 31–VI. 3 d. – Viešbutis „Grand Budapest“ (D. Britanija, Vokietija) – 19, 20.45; 30 d. – 20.45

Forum Cinemas Akropolis

28–IV. 3 d. – Divergentė (JAV) – 11.40, 14.40, 17.30, 21 val.
Filomena (D. Britanija, JAV, Prancūzija) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15
Geriausi pornomodeliai – atvirai (JAV) – 19.50, 21.50
28–IV. 3 d. – „Kino pavasaris 2014“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.kinopavasaris.lt)
28, 31–IV. 3 d. – Ponas Žirnis ir Šermanas (JAV) – 12.50, 15.10, 17.20; 29, 30 d. – 10.30, 12.50, 15.10, 17.20
28, 31–IV. 3 d. – Ponas Žirnis ir Šermanas (3D, JAV) – 12.15, 15, 15.40; 29, 30 d. – 12.15, 15 val.
28–IV. 3 d. – Tarzanas (JAV) – 10.15, 12.30, 14.50, 17.05
Tarzanas (3D, JAV) – 11, 13.25
Ištroškė greičio (JAV) – 14.30, 17.45, 20.35
300: imperijos gimimas (3D, JAV) – 10.45, 16, 21.30
Viešbutis „Grand Budapest“ (D. Britanija, Vokietija) – 12, 18.15, 20.45
Baubas (3D, Rusija) – 13.10, 18.30
Redirected / už Lietuvą! (rež. E. Velyvis) – 19.20, 21.40

„Skalvijos“ kino centras

Festivalis „Kino pavasaris“
28 d. – programa „Lietuviai svetur. Trumpai“ – 17 val.
28 d. – Stebuklas (Slovakija, Čekija) – 18.45
31 d. – Susvetimėjimas (Bulgarija) – 19 val.
28 d. – Mokinys (Suomija) – 20.45
29 d. – Norte. Istorijos pabaiga (Filipinai) – 14.15
31 d. – Antrininkas (D. Britanija) – 21 val.
29 d. – Smegenų sukrėtimas (JAV) – 18.45
29 d. – Aš ne jis (Turkija, Graikija, Vokietija, Prancūzija) – 21 val.
30 d. – Prasta škuosena (Venesuela, Peru, Vokietija) – 16 val.
IV. 1 d. – Rugėjis (Graikija, Vokietija) – 19.15
30 d. – Chrastilovai, mašinai! (Rusija) – 18 val.
30 d. – Mirtis kaip duonos riekkė (Lenkija) – 21 val.
31 d. – 1981 m. Kūčios (Lenkija) – 17.30
1 d. – Bertolucci apie Bertolucci (dokumentika, Italija, Prancūzija, Šveicarija, Austrija, D. Britanija) – 17 val.
2 d. – programa „Lailos akys“ – 17 val.
1 d. – Kelyje į Niujorką (JAV) – 21.30
3 d. – Stebimi (dokumentika, Lietuva, Airija) – 17.15
2 d. – Judas (Rusija) – 19.15
2 d. – Ar pameni Doli Bel? (Bosnija ir Hercegovina) – 21.30

3 d. – Savaitgalis Paryžiuje (D. Britanija) – 19 val.
3 d. – Glorija (Čilė, Ispanija) – 21 val.

29 d. – Ciklas „Karsono kinas“. Animacijos karuselė (Latvija) – 13 val.; 30 d. – 14.30
31 d. – Seansas seniorams. Nesamasis laikas (rež. M. Vildžiūnas) – 15.50

Pasaka

28 d. – Geriausi pornomodeliai – atvirai (JAV) – 18.30; 29 d. – 19.30; 30 d. – 18 val.; IV. 1 d. – 19 val.; 3 d. – 19.15
28 d. – Yves Saint Laurent (Prancūzija) – 20 val.; 29 d. – 17.30; 30 d. – 16 val.; 31 d. – 18.30; IV. 2 d. – 19.15; 3 d. – 15, 17.45

Kino pavasaris

28 d. – Vestuvių čempionatas (Ispanija) – 17 val.
28 d. – Pažadas (Prancūzija, Belgija) – 19.15
28 d. – Noras gyventi (Lenkija) – 21.15
28 d. – Lietuvių premjeros. Trumpi eksperimentai – 17.15
28 d. – Trumpas konkursas. 5 dalis – 19 val.
28 d. – Miške (trumpametražiai filmai) – 21 val.
29 d. – Šimtametis, kuris išlipo per langą (Švedija) – 12 val.
29 d. – Nebraska (JAV) – 14.30
29 d. – Lūšies valanda (Danija, Švedija) – 17 val.
29 d. – Venera kailiuose (Prancūzija, Lenkija) – 19 val.
29 d. – Majoras (Rusija) – 21 val.
29 d. – 1981 m. kūčios (Lenkija) – 12.30
29 d. – Mandala: ilgas kelias į laisvę (D. Britanija, P. Afrika) – 13.45
29 d. – Vardas tamsoje (rež. A. Marcinkevičiūtė) – 16.45
29 d. – Trumpas konkursas. 6 dalis – 18.45
29 d. – Aplink pasaulį su medaliais (trumpametražiai filmai) – 20.45
30 d. – Ela ir draugai (Suomija) – 12.30
Glorija (Čilė, Ispanija) – 14.15, 22.15
Nematomas frontas (rež. V. Sruoginis, J. Ohman) – 16.30
Ida (Lenkija) – 18.30
Svetimas (Kroatija) – 20.15
Lietuvių premjeros. Trumpi eksperimentai – 12.15
Žmogus iš geležies (Lenkija) – 14 val.
Lietuvių svetur. Trumpai – 17 val.
Pilkasis miestas (Brazilija) – 19 val.
Karšta! (trumpametražiai filmai) – 21 val.
31 d. – Kerai nuo tamos (Prancūzija, Estija) – 17.30
Lenktynės su savimi (Prancūzija) – 19.30
Judas (Rusija) – 21.30
Agnieszkos H. sugržimasis (Lenkija) – 17.15
Lailos akys (trumpametražiai filmai) – 19 val.
Kelyje į Niujorką (JAV) – 21.15
IV. 1 d. – Vilko vaikai (Vokietija) – 17.15
Trimitų žemė (JAV) – 19.15
Žmogiškasis faktorius (Italija) – 21.15
Stebimi (Lietuva, Airija) – 17 val.
Lietuvių premjeros. Trumpos istorijos – 18.45
Skanu (D. Britanija) – 21.15
2 d. – Redirected / už Lietuvą! (rež. E. Velyvis) – 16.30
Dreifavimas (Belgija, Nyderlandai) – 18.45
Žuvis ir katė (Iranas) – 20.45
Galutinis tikslas (rež. R. Marcinkus) – 15.15
Gatvės žaidimai (Lenkija) – 16.45
Juodas juokas (trumpametražiai filmai) – 19 val.
Linksmas pasaulis (trumpametražiai filmai) – 21.15
3 d. – Zero teorema (D. Britanija, JAV) – 17.15
Aštuntukas (Rusija) – 19.30
Armstrongo melas (JAV) – 21.15
Lietuvių filmai. Trumpai – 17 val.
Norte. Istorijos pabaiga (Filipinai) – 19 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

28, 29 d. – Divergentė (JAV) – 10.30, 14.15, 17.50, 21, 23.20; 30 d. – 10.30, 14.15, 18.50, 21.45; 31–IV. 3 d. – 10.30, 14.15, 17.50, 21 val.
28–IV. 3 d. – Filomena (D. Britanija, JAV, Prancūzija) – 12, 14.45, 17.20, 19.40

28, 29 d. – Geriausi pornomodeliai – atvirai (JAV) – 21.50, 23.30; 30–IV. 3 d. – 21.50
28–IV. 3 d. – „Kino pavasaris 2014“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.kinopavasaris.lt)

IV. 5 d. – G. Puccini „Bohema“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
30 d. – D.F.E. Aubero „Markas Spada“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.

30 d. – D.F.E. Aubero „Markas Spada“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.

30 d. – D.F.E. Aubero „Markas Spada“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 18 val.

28, 31–IV. 3 d. – Tarzanas (JAV) – 13.45, 19.30; 29, 30 d. – 10.15, 13.45, 19.30
28–IV. 3 d. – Tarzanas (3D, JAV) – 11, 13.15, 15.30; Ponas Žirnis ir Šermanas (JAV) – 12.30, 17 val.; 28, 29, 31–IV. 3 d. – Ponas Žirnis ir Šermanas (3D, JAV) – 10.45, 13, 15.15; 30 d. – 10.45, 13 val.

28, 31–IV. 3 d. – Ištroškė greičio (JAV) – 11.45, 16, 18.50, 21.30; 31–IV. 3 d. – 11.45, 16, 18.50, 21.30

28, 31–IV. 3 d. – Tarzanas (3D, JAV) – 10.30, 15.45, 21.10; 29, 30 d. – 10.30

28, 29 d. – Viešbutis „Grand Budapest“ (D. Britanija, Vokietija) – 14.30, 16.50, 19.10, 21.20, 23.40; 30–IV. 3 d. – 14.30, 16.50, 19.10, 21.20

28, 31–IV. 3 d. – Baubas (3D, Rusija) – 12.45, 18.15; Redirected / už Lietuvą! (rež. E. Velyvis) – 21.40

KLAIPĖDA

Forum Cinemas